

TOHOLAMMIN KUNTA

Talousarvio 2021 ja

Taloussuunnitelma 2021–2025

Kunnanhallitus 23.11.2020 § 173

Kunnanvaltuusto 07.12.2020 §

Sisällysluettelo

1. TALOUSARVION YLEISPERUSTEET	3
1.1 Kunnan strategiset tavoitteet	3
1.2 Talousarvion ja taloussuunnitelman rakenne	3
1.3 Talousarvion sitovuus.....	3
1.4 Väestökehitys.....	3
1.5 Työllisyys ja työpaikat.....	5
1.6 Yleinen taloudellinen kehitys.....	6
1.7. Kuntatalousohjelma 2021	7
1.8 Toholammin talouden tilanne ja kehitystarkastelu	15
2. KÄYTTÖTALOUS 2021	24
2.1 Hallinto-osasto	25
2.3 Tekninen osasto	30
2.4. Sivistysosasto.....	34
2.5 Käyttötalous yhteensä	37
3. TULOSLASKELMA 2021	38
4. RAHOITUSLASKELMA 2021.....	40
5. INVESTOINTIOSA.....	41
6. LIIKELAITOKSET JA KONSERNIYHTIÖT	42
6.1 Viemäriiikelaite	42
6.2 Kiinteistö Oy Toholammin vuokratilat (100 %).....	46
6.3 Toholammin Energia Oy (96,66 %)	47
6.4 Toholammin kehitys Oy	49

1. TALOUSARVION YLEISPERUSTEET

1.1 Kunnan strategiset tavoitteet

Toholammin kuntastrategien lähtökohtana on varmistaa itsenäisen kunnan elinkelpoisuus kunnan vetovoimatekijät turvaten ja edelleen kehittäen. Toholammin kunta huolehtii taloudestaan, mikä mahdollistaa hyvien palveluiden ylläpidon ja kehittämisen kuntalaisille. Toholammin kunnan aktiivinen ja kannustava elinkeinopolitiikka tukee kuntatalouden kehittymistä. Toimintaympäristön muutoksia seurataan aktiivisesti, mikä mahdollistaa tarvittaessa nopean reagoinnin.

Toholampi hakee innovatiivisilla ratkaisuilla vahvoja elinkeinopoliittisia avauksia, joilla turvataan ja vahvistetaan kunnan elinvoimaisuus ja sitä kautta ihmisten hyvinvoinnin lisääminen.

Strategian painopisteet:

- Hyvinvoiva kuntalainen
- Viihtyisä asuminen
- Aktiivinen elinkeinotoiminta
- Tasapainoinen talous
- Palveleva kunta

1.2 Talousarvion ja taloussuunnitelman rakenne

Kuntalain 110§:n (410/2015) mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä seuraavan vuoden talousarvio sekä kolmea tai useampaa vuotta koskeva taloussuunnitelma. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

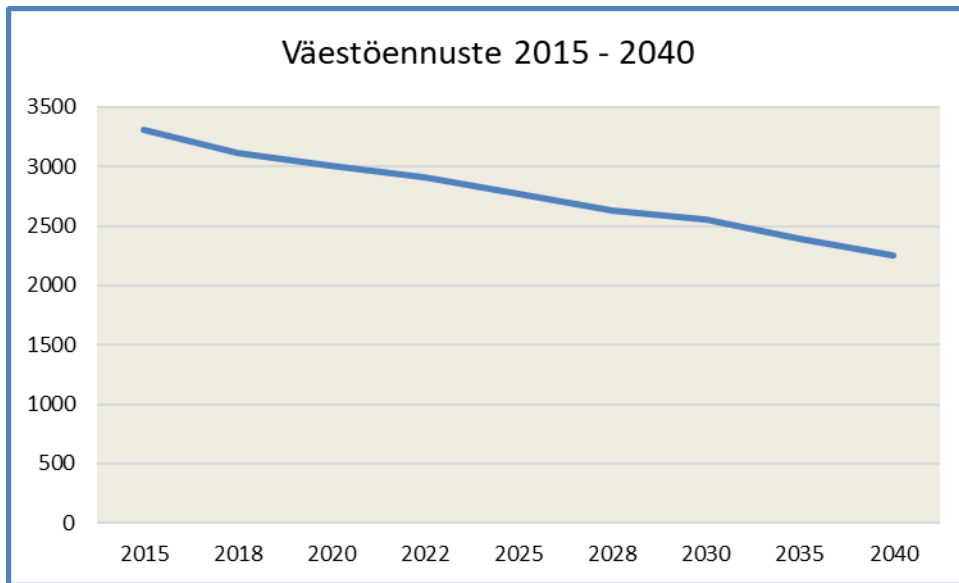
Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

1.3 Talousarvion sitovuus

Valtuusto hyväksyy talousarviossa sitovat määrärahat ja tuloarviot sekä toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Sitovia määrärahoja ovat **osastoittain netto ennen poistoja**. Talousarviomäärärahojen siirroista luottamustoimielimien välillä päättää valtuusto ja siirroista luottamustoimielinten sisällä ko. lautakunta.

1.4 Väestökehitys

Toholammin väestökehitys on tilastokeskuksen ennusteen mukaan lähivuosina tasaisesti laskeva. Pitkään syntyvyys on ylittänyt kuolleiden määrän, mutta vuodesta 2016 alkaen kuolleiden määrä on ylittänyt syntyneiden määrän. Muuttotappion takia väestömäärä vähenee vuosittain pitkälle tulevaisuuteen, ellei kunta saa toimillaan tätä kehitystä muutettua.

Toholammin väestöennuste 2015–2040 (lähde: tilastokeskus)

Huoltosuhde:

Huoltosuhteella tarkoitetaan alle 15-vuotiaiden ja 65+ vuotta täyttäneiden määrän suhdetta työikäisten 15–64-vuotiaiden määrään. Toholammilla huoltosuhde kasvaa huolestuttavasti tulevien taloussuunnitelmavuosien aikana. Tämä tulee vaikuttamaan erittäin negatiivisesti verotulojen kehitykseen. Verrattaessa Toholammin huoltosuhdetta Suomen keskimääräiseen huoltosuhteeseen tunnusluvussa ”hävitään” reilusti. Tämä kertoo suhteellisen suuresta kunnasta muutosta opiskelijoiden ja työikäisten ikäryhmissä.

Keski-Pohjanmaan väestöllinen huoltosuhde-ennuste kunnittain 2019-2040								
Lähde: Tilastokeskus								
			Tot	Ennuste				
			2015	2020	2025	2030	2035	
					2040			
Keski-Pohjanmaa			67,1	73,4	74,5	74,5	76,2	76,6
Kaustisen seutukunta			75,7	85,0	88,9	89,8	92,5	92,3
Halsua			76,0	91,3	100,9	101,8	102,7	103,3
Kaustinen			67,2	73,1	76,2	73,6	76,9	78,4
Lestijärvi			73,5	86,2	111,6	139,3	147,6	152,8
Perho			88,9	97,3	97,9	97,3	95,0	91,3
Toholampi			80,3	85,0	89,9	93,1	99,1	97,5
Veteli			72,3	89,6	91,3	94,0	97,6	98,4
Kokkolan seutukunta			64,7	70,4	71,0	71,0	72,5	73,2
Kannus			66,5	73,5	81,6	85,5	86,8	86,0
Kokkola			64,5	70,0	70,0	69,6	71,1	72,0
Koko Suomi			58,2	62	63,3	64,5	66,1	66,4
Lapsia ja vanhuksia 100 työikäistä kohti:								
Väestöllinen (demografinen) huoltosuhde on alle 15-vuotiaiden ja yli 65-vuotiaiden määrän suhde 15-64 -vuotiaiden määrään.								

1.5 Työllisyys ja työpaikat

Yritystoiminta

Toholampi on vahvaa ja kehittyvää maatalouden (erityisesti maidon tuotanto) ja elintarvikejalostuksen aluetta ja merkittävänä vahvuutena ovat maatalouden tuotteet ja jatkojalosteet (ml. energia). Tulevaisuutta Toholammilla rakennetaan uusiutuvien bio- ja kiertotalouden tuotteiden hyödyntämiseen ja jatkojalostamiseen. Suunnitelmat ovat valmiina tuulivoimarakentamiselle. Luvat on myönnetty 65 tuulimyllylle. Kuntastrategia (Biolaakso – tulevaisuus Toholammilla) tukee aktiivista elinkeinotoiminnan kehitystyötä.

Alueen vahvuuksina vireän elinkeinoelämän lisäksi nostetaan kotiseutu, jokilaaksomaisema ja luonto, sekä virikkeellinen ympäristö – mahdollisuudet liikkua ja harrastaa, laadukas ja monipuolinen musiikkikasvatus ja -toiminta sekä kulttuuritarjonta.

Kunnan kehitystä haastavat erityisesti pitkään jatkunut yleinen taloustilanne, pienentyvä kunnan väkiluku ja ikääntyvä väestö. Kunnan elinvoiman merkittävimmät panostukset liittyvät erityisesti taloustilanteen parantamiseen. Ikääntyvä väestö nähdään voimavarana. Uudet työpaikat mahdollistavat myönteisen kehityksen onnistumisen. Mahdollisuuksia työpaikkojen luomiseen on olemassa.

Työpaikkaomavaraisuus ilmaisee alueella työssäkävien ja alueella asuvan työllisen työvoiman määrän välisen suhteen. Jos työpaikkaomavaraisuus on yli 100 %, on alueen työpaikkojen lukumäärä suurempi kuin alueella asuvan työllisen työvoiman lukumäärä. Jos taas työpaikkaomavaraisuus on alle 100 %, on tilanne päinvastainen.

Työpaikkaomavaraisuus Toholammilla on tyydyttävällä tasolla. Hyvänä tavoitetasona voitaneen pitää 100 % tason saavuttamista. Tähän Toholampi ei ole päässyt pitkään aikaan.

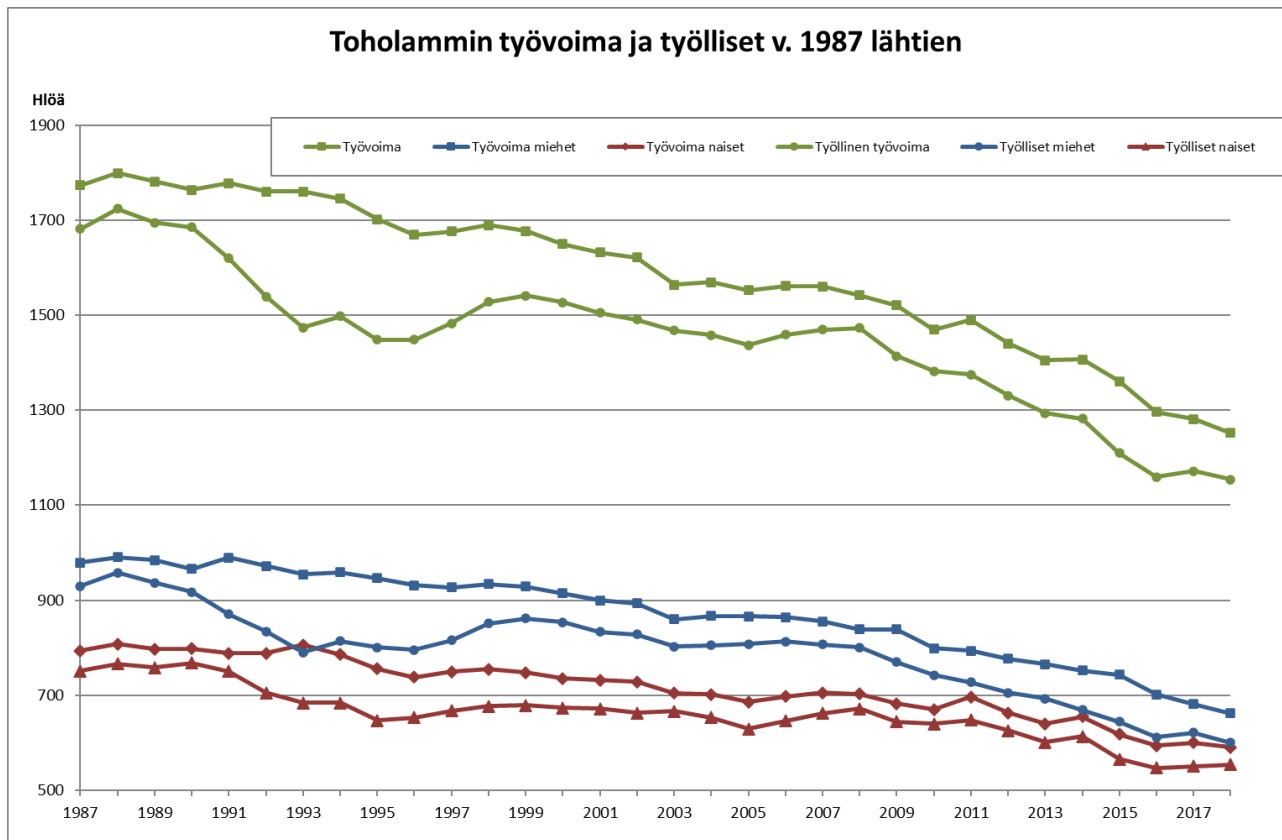
Työpaikkaomavaraisuusaste									
Aluejako 2010									
Lähde: Tilastokeskus									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
Keski-Pohjanmaa	100,3	100,2	100,4	100,7	100,6	100,4	100,9	100,3	
Kaustisen seutukunta	85,9	85,8	93,3	93,6	92,7	91,5	92,1	89,6	
Halsua	78,4	77,0	91,1	94,0	98,3	95,6	93,8	93,1	
Kaustinen	87,8	89,7	97,1	97,7	97,3	92,9	91,1	88,6	
Lestijärvi	95,9	93,5	101,0	103,7	102,4	96,8	104,7	105,9	
Perho	95,9	96,6	97,4	96,5	96,6	96,6	96,5	92,4	
Toholampi	83,5	82,4	93,2	93,0	91,4	93,0	93,5	88,7	
Veteli	78,5	77,4	84,0	83,8	80,7	82,0	86,0	84,9	
Kokkolan seutukunta	104,7	104,6	102,6	102,8	102,9	102,9	103,4	103,3	
Kannus	95,1	96,2	100,7	97,7	98,7	99,9	99,0	94,8	
Kokkola	105,9	105,6	102,8	103,4	103,4	103,3	103,9	104,3	

Lähde: Tilastokeskus

Työllisyys

Työllisyys on säilynyt Toholammilla sekä valtakunnallisesti että maakunnallisesti katsoen kohtuullisen hyvällä tasolla. Työttömyysprosentti on työ- ja elinkeinoministeriön tilastojen mukaan vaihdellut vuosittain reilusta neljästä prosentista yhdeksään prosenttiin. Koronaepidemiasta johtuen työttömyysprosentti nousi keväällä 2020 ollen korkeimmillaan kesäkuussa 12 prosenttia. Tämän jälkeen

työttömyysprosentti on lähtenyt laskuun. Kohtuullisesta työttömyydestä huolimatta kunnan tulee pyrkiä edelleen toimimaan työttömyyden, erityisesti nuorten ja pitkäaikaistyöttömien, määrän vähentämiseksi.

Lähde: Tilastokeskus

1.6 Yleinen taloudellinen kehitys

Julkinen talous

Valtiovarainministeriön kansantalousosaston syksyn 2020 ennusteen mukaan Suomen talouden odotetaan alkavan elpyä ja kääntyvän hitaaseen kasvuun vuonna 2021. Näkymään liittyy kuitenkin huomattavaa epävarmuutta kansainvälisen talouden kautta. Vaikka koronapandemia ei ole ohi, kuntatalouden näkymiä arvioitaessa lähtökohtaisena oletuksena on, että koronatilanne pysyy Suomessa hallinnassa eikä uusia, kevään 2020 kaltaisia laajoja sulkutoimenpiteitä tule. On kuitenkin selvää, että koronan aiheuttamia talousvaikutuksia kanavoituu kuntatalouteen myös ensi vuonna.

Talouden hidas toipuminen yhdessä väestön ikääntymisen ja rakennuskannan iästä ja muuttoliikkeestä aiheutuvien investointipaineiden kanssa pitävät kuntatalouden jo pitkään jatkuneen tulo- ja menokehityksen rakenteellisen epätasapainon mittavana lähivuosina. Kuntatalouden tuloksen ennustetaan olevan ensi vuonna lähellä tasapainoa, mutta investointitason pysyessä korkeana toiminnan ja investointien rahavirran arvioidaan jäävän noin 2 miljardia euroa negatiiviseksi. Vuoden 2021 jälkeen valtion koronavirustilanteeseen liittyvät tukitoimet poistuvat ja toiminnan ja investointien rahavirta jää kehyskauden lopussa runsaat 2 miljardia euroa negatiiviseksi. Siksi myös kuntatalouden lainakanta jatkaa ripeää kasvuaan ja uhkaa kasvaa noin 33 miljardiin euroon vuonna 2024.

Kuntatalousohjelman yhteydessä laadittujen kuntakohtaisten painelaskelmien perusteella talouden sopeutus paine on lähivuosina suuri kaikissa kuntakokoryhmissä. Vuosina 2021–2022 toiminnan ja investointien rahavirran arvioidaan heikkenevän kaikissa kuntakokoryhmissä valtion tukitoimien pientyessä. Heikkenevä toiminnan ja investointien rahavirta näkyy kuntien lainakannoissa sekä kasvavana paineena nostaa kunnallisveroprosentteja. Myös negatiivisen vuosikatteen ja alijäämäisten kuntien lukumäärän arvioidaan kasvavan lähivuosina.

Kuntatalouden näkökulmasta koronakriisistä ollaan siirtymässä akuutin kriisin jälkeiseen aikaan. Jatkossa vaikutukset riippuvat monilta osin paitsi koronavirustapauksien määrästä eri alueilla, myös mahdollisista uusista rajoitustoimista sekä kansainvälisen talouden kehityksestä. Voidaan arvioida, että koronapandemian alueelliset vaikutukset vaihtelevat myös tulevina vuosina merkittävästi. Siten tarve kuntasektorin kestävyttä parantaviin rakenteellisiin uudistuksiin korostuu entisestään. Niiden lisäksi kuntatalouden vakauden turvaaminen edellyttää myös kuntien omia tuottavuus- ja sopeutustoimia.

Vuoden 2020 kuntatalouden tulos ja rahoitusasema ovat muodostumassa selvästi kevään 2020 kuntatalousohjelmassa esitettyä vahvemmaksi. Vahvistumisen taustalla ovat ennen kaikkea hallituksen kuntataloutta vahvistavat tukitoimenpiteet. Myös verotulojen kehitys on ollut keväällä ennustettua parempaa. Tukitoimien ansiosta kuntatalous vahvistuu selvästi poikkeuksellisen heikkoon vuoteen 2019 verrattuna, mutta toiminnan ja investointien rahavirta pysyy silti noin -0,8 miljardia euroa negatiivisena.

Syksyn 2020 budjettiriihen yhteydessä hallitus päätti osoittaa kunnille lisätukea vielä vuodelle 2020. Peruspalvelujen valtionosuuksia korotetaan syksyn lisätalousarvioissa vielä 400 miljoonalla eurolla ja sairaanhoitopiirien valtionavustusta 200 miljoonalla eurolla. Lisäksi syksyn lisätalousarviossa osoitetaan 355 miljoonaa euroa koronavirukseen liittyvien välittömien kustannusten, kuten testauksen, täysimääräiseen korvaamiseen. Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirille korvataan erikseen rajatestauksen edellyttämästä testauskapasiteetin nostosta ja analyysitoiminnasta aiheutuvat kustannukset enintään 200 miljoonaan euroon asti. Lähde: VM

1.7. Kuntatalousohjelma 2021

Valtio jatkaa kuntien tukemista vuonna 2021. Valtio turvaa peruspalvelujen järjestämistä jatkamalla kuntatalouden tukitoimia vuonna 2021. Peruspalvelujen valtionosuuksiin osoitetaan 300 miljoonan euron lisäys, josta 20 miljoonaa euroa kohdistetaan harkinnanvaraisen valtionosuuden korotukseen. Lisäksi kuntien yhteisöveron jako-osuuden 10 prosenttiyksikön määräaikaista korotusta jatketaan vielä vuonna 2021, minkä arvioidaan vahvistavan kuntataloutta yli 500 miljoonalla eurolla vuonna 2021.

Myös koronavirustilanteeseen välittömästi liittyvät kustannukset esimerkiksi testaukseen, jäljittämiseen ja potilaiden hoitoon liittyen korvataan kunnille täysimääräisesti. Tähän varataan vuonna 2021 yhteensä 1,66 miljardia euroa.

Peruspalvelujen kehittämistä jatketaan hallitusohjelman mukaisesti. Kuntien uusiin tai laajeneviin tehtäviin osoitetaan täysimääräinen rahoitus, jolloin uudistusten toteuttaminen ei heikennä kuntataloutta. Oppivelvollisuusikä korotetaan 18 vuoteen, oppilas- ja opiskeluhuollon palveluita perusopetuksessa ja toisella asteella vahvistetaan ja varhaiskasvatusta kehitetään. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulakia uudistetaan. Vanhuspalvelujen henkilöstömitoituksen korottamiseen kohdistetaan lisärahoitusta, samoin kuin siihen liittyen lähihoitajien koulutukseen. Varhaiskasvatusmaksuja alennetaan, mikä kompensoidaan korottamalla kuntien yhteisövero-osuutta.

Valtion toimenpiteet vahvistavat kokonaisuutena kuntataloutta 865 miljoonalla eurolla vuonna 2021 vuoden 2020 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Suuri osa kuntataloutta vahvistavista toimista

on määräaikaista, mutta hallitus päätti budjettiriihen yhteydessä käynnistää myös kuntapolitiikan tulevaisuuden suuntaviivojen valmistelutyön.

Kunnallisvero

Kunnallisveron tuoton arvioidaan olevan vuonna 2021 noin 20,5 mrd. euroa, mikä on noin 1,4 mrd. euroa enemmän kuin vuonna 2020. Kunnallisveron tuottoon vaikuttavat hallitus ohjelman liittyneet veroperustemuutokset sekä tulo- ja työllisyyskehitys. Yrityksille suunnatun maksujärjestelyhuojennuksen arvioidaan pienentävän kunnallisveron verokertymää 422 milj. euroa vuonna 2020 ja kasvattavan kertymää 442 milj. euroa vuonna 2021.

Palkansaajamaksujen muutokset vaikuttavat kunnallisveropohjaan, koska maksut ovat vähennyskelpoisia verotuksessa, lukuun ottamatta sairaanhoitomaksua. Lisäksi kunnallisveron veropohjaan vaikuttavat kansaneläkeindeksiin sidottujen etuuksien muutokset. Indeksimuutoksesta johtuva veropohjan kasvaminen ei välttämättä kasvata kunnallisveron tuottoa, vaan voi jopa alentaa sitä, koska kunnallisverotuksen eläketulovähennyksen määrä on myös kytketty indeksiin, jolloin eläketulovähennyksen määrä nousee. Indeksikehityksen muutokset eivät ole veroperustemuutoksia, ja siten kansaneläkeindeksin muutos ei vaikuta myöskään kunnille tehtäviin veromenetysten kompensointiin.

Sen sijaan ansiotuloverotuksen perusteisiin tehtävät ansiotason nousua tai inflaatiokehitystä vastaavat indeksitarkistukset, jotka on huomioitu ennustelaskelmassa tehtäväksi vuosittain, ovat veroperustemuutoksia ja näin ollen niistä aiheutuvat veromenetykset kompensoidaan. Ansiotuloveroperusteiden indeksitarkistus sisältyy teknisenä oletuksena myös vuoden 2024 verotuottoarvioon. Ansiotasoindeksin nousua kompensoiva tarkistus vähentäisi kunnallisveron tuottoa 163 milj. eurolla vuonna 2021, 150 milj. eurolla vuonna 2022, 156 milj. eurolla vuonna 2023 ja 163 milj. eurolla vuonna 2024.

Kunnallisveron veropohjan arvioidaan supistuvan hieman vuonna 2020 ja kasvavan vuodesta 2021 alkaen kehyskaudella keskimäärin 2,0 prosenttia vuodessa. Ansiotulojen kasvun arvioidaan jäävän hyvin pieneksi vuonna 2020. Palkkatulot supistuvat vuonna 2020 ja työttömyysetuudet kasvavat. Eläketulot kasvavat kehyskaudella palkkatuloja nopeammin eläkeläisten lukumäärän kasvun ja eläkejärjestelmän kypsymisen myötä.

Yhteisövero

Kuntien yhteisöveron tuotoksi arvioidaan noin 2,0 mrd. euroa vuonna 2021, mikä on noin 560 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2020. Keväällä 2020 voimaan tulleen maksujärjestelyhuojennuksen arvioidaan pienentävän kuntien yhteisöverokertymää 45 milj. euroa vuonna 2020 ja kasvattavan kertymää saman verran vuonna 2021. Valtionosuusjärjestelmän kautta toteutettavasta kompensointiosta johtuen tällä muutoksella ei ole vaikutusta kuntien yhteisöveron tuottoon. Vuonna 2021 voimaan tulevan rajat ylittävien käänteisten hybridijärjestelyjen verotusta koskevan direktiiviin perustuvan muutoksen vaikutukset yhteisöveron kertymään on tässä vaiheessa arvioitu vähäisiksi.

Yhteisöveron tuoton ennustamisen lähtökohtana on viimeisimmän valmistuneen verotuksen mukainen yhteisövero, jota muutetaan arvioidun tuloskehityksen mukaisesti. Tuloskehityksen muutosta arvioidaan lähinnä kansantalouden tilinpidon toimintaylijäämän muutoksen avulla. Toimintaylijäämän arvioidaan laskevan 13,5 prosenttia vuonna 2020 ja kasvavan keskimäärin 3,5 prosenttia vuosina 2021–2024. Yhteisöveron tuotto on herkkä suhdannekehitykselle. Muutokset talouskasvussa ja yritysten tuloksissa voivat aiheuttaa merkittäviä muutoksia kertymään.

Kiinteistövero

Kiinteistöveron tuotto on noin 2 mrd. euroa vuonna 2021. Maksujärjestelyhuojennuksen arvioidaan pienentävän kiinteistöveron verokertymää vuonna 2020 ja kasvattavan kertymää vastaavasti 80 milj. eurolla vuonna 2021. Hallitusohjelman mukainen kiinteistöveron kehittämishanke on edelleen käynnissä ja etenee siten, että arvostusmenetelmät uudistetaan sekä maapohjien että rakennusten osalta. Uuden järjestelmän mukaiset verotusarvot on tarkoitus ottaa käyttöön vuoden 2022 kiinteistöverotuksessa. Kiinteistöveron uudistamisen yhteydessä alennetaan merituulivoimaloiden kiinteistöverotusta ja vapautetaan luonnonsuojelulain nojalla suojellut alueet kiinteistöverosta.

	2021	2022	2023	2024
Kunnallisvero	20 549	20 753	21 406	22 049
Yhteisövero	1 986	1 730	1 789	1 791
Kiinteistövero	1 970	1 915	1 936	1 955
Yhteensä	24 505	24 398	25 131	25 795
Keskimääräinen kunnallisveroprosentti	19,97	19,97	19,97	19,97
Kuntien osuus yhteisöveron tuotosta	32,24	32,18	32,06	30,54

Talousarvioesitykseen liittyvien veroperustemuutosten vaikutukset kunnallisverotuloihin vuonna 2021

	milj. euroa
Ansiotuloveroperusteiden indeksitarkistus	-172
 josta progressiivinen tuloveroasteikko	-60
 josta työtulovähennys	-72
 josta perusvähennys	-40
Asuntolainan korkovähennyksen rajaaminen	5
Liikenteen työsuhde-etujen kasvattaminen	-7
Listaaamattomien osakeyhtiöiden henkilöstöntien verokannustin	-2
Kone- ja laiteinvestointien korotetut poistot	-3
Kuntien yhteisöveron jako-osuuden 10 %-yks. määräaikainen korotus	510
Kuntien yhteisöveron jako-osuuden 2 %-yks. pysyvä korotus	102
Yhteensä	433

Kuntien valtionavut

Vuoden 2021 talousarvioesityksessä kuntien valtionavut ovat yhteensä 12,4 mrd. euroa, mikä on noin 0,8 mrd. euroa enemmän kuin vuoden 2020 varsinaisessa talousarviossa (11,6 mrd. euroa). Vuoden 2020 aikana on annettu kuitenkin useita lisätalousarvioita, joissa on tuettu kuntia ja sairaanhoitopiirejä koronakriisin aiheuttamien taloudellisten haasteiden vuoksi. Vuoden 2020 lisätalousarvioissa kuntien peruspalvelujen valtionosuuksiin myönnettiin 828 milj. euron lisäys, josta 806 milj. euroa liittyi koronakriisin hoitoon, ja muihin valtionapuihin myönnettiin reilun 660 milj. euron

lisäys. Lisäksi verotulomenetysten kompensaaatiota kohdennettiin kuntiin 114 milj. euroa varsinaista talousarviota enemmän. Lisätalousarviot I-V huomioiden kuntien valtioapujen kokonaissumma vuonna 2020 on noin 13,2 mrd. euroa. Vuoden 2020 valtionapujen kokonaissummaan verrattuna valtionavut laskevat noin 0,8 mrd. euroa vuonna 2021.

Laskennalliset valtionosuudet ovat yhteensä 8,7 mrd. euroa eli noin 0,6 mrd. euroa enemmän kuin vuoden 2020 varsinaisessa talousarviossa (8,1 mrd. euroa). Vuoden 2020 lisätalous arvioiden mukaiseen tasoon verrattuna laskennalliset valtionosuudet ovat vuonna 2021 kuitenkin 250 milj. euroa pienemmät. Valtion korvaus kunnille veroperustemuutoksista aiheutuvista verotulojen menetyksistä on 2,36 mrd. euroa vuonna 2021. Edellä mainittujen valtionapujen lisäksi kunnille ja sairaanhoitopiireille korvataan täysimääräisesti koronavirukseen liittyvät välittömät kustannukset, kuten testaus ja potilaiden hoito, niin kauan kuin tautitilanne ja hybridistrategian toimeenpano sitä edellyttävät. Vuoden 2021 talousarvioesityksessä näihin toimiin ehdotetaan 1,66 mrd. euroa. Tämä erä ei sisälly taulukon 6 valtionapuihin.

Kuntien ja kuntayhtymien valtionavut 2019–2021, milj. euroa, ja muutos 2020–2021, %

	TA 2019	TA 2020	TA 2020 + LTA:t 2020	TAE 2021	Muutos TA2020– TAE2021, %	Muutos TA+LTA:t 2020– TAE2021, %
Laskennalliset valtionosuudet	9 656	8 098	8 972	8 720	8 %	-3 %
VM, valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen ¹⁾	8 729	7 074	7 902	7 697	9 %	-3 %
OKM ²⁾	928	1 024	1 070	1 023	0 %	-4 %
josta kuntayhtymien osuus	978	1 040	1 065	1 024	-2 %	-4 %
VM, Valtion korvaus kunnille vero- perustemuutoksista aiheutuvista verotulojen menetyksistä		2 269	2 383	2 360	4 %	-1 %
Muut valtionavut						
OM yhteensä	20	0	0	0		
SM yhteensä	5	5	5	5	0 %	0 %
VM yhteensä	43	110	290	90	-18 %	-69 %
OKM yhteensä	215	231	387	262	13 %	-32 %
MMM yhteensä	6	6	6	6	0 %	0 %
LVM yhteensä	60	49	211	80	61 %	-62 %
TEM yhteensä	219	196	211	188	-4 %	-11 %
STM yhteensä ³⁾	405	538	654	573	6 %	-12 %
YM yhteensä	30	81	116	113	40 %	-3 %
Muut valtionavut yhteensä	1 003	1 216	1 881	1 316	8 %	-30 %
Valtionavut yht. milj. euroa	10 659	11 583	13 236	12 395	7 %	-6 %

1) Kunnille maksettavat verokompensaatiot siirrettiin vuonna 2020 omalle määrärahamomentilleen. Aiemmin verokompensaatiot ovat olleet mukana peruspalveluiden valtionosuusmomentilla.

2) Kuntien laskennallinen osuus on arvioitu OKM:n hallinnonalan (ml. yksityiset) kokonaisuudesta.

3) Vuoden 2021 talousarvioesityksessä hybridistrategian mukaisesti toimiin ehdottu 1,66 mrd. euroa ei sisälly STM:n valtionapuihin tässä taulukossa

Valtiovarainministeriön hallinnonala

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus on vuonna 2021 noin 7,3 mrd. euroa ja nousee kehyskaudella 7,8 mrd. euroon. Valtion korvaus kunnille veroperustemuutoksista aiheutuvista verotulojen menetyksistä on 1,9 mrd. euroa vuonna 2021 ja nousee kehyskauden loppuun mennessä 2,9 mrd. euroon.

Verotuksen maksujärjestelyjen muutoksista aiheutuvia kunnallis-, yhteisö-, ja kiinteistöverotulojen viivästymisistä kompensoidaan kunnille lisäämällä määrärahaa vuodelle 2020 yhteensä 547 milj. euroa verotulojen menetyksiin maksettaviin korvauksiin. Vastaava vähennys tehdään kuntien määrärahoihin vuonna 2021. Toimenpiteellä tasoitetaan kuntien verotulojen kertymistä verotuksen väliaikaisen maksujärjestelyn aikana.

Vuonna 2021 kuntien peruspalvelujen valtionosuuden indeksikorotus on noin 166 milj. euroa ja opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuden indeksikorotuksesta kuntatalouteen kohdistuu noin 16 milj. euroa. Valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus pienentää kuntien peruspalvelujen valtionosuutta 13,5 milj. eurolla ja lisää opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuutta kuntatalouteen kohdistuvalta osalta noin 6 milj. euroa.

Kriisikuntien harkinnanvaraiseen yhdistymisavustukseen osoitetaan 10 milj. euroa siirtona peruspalvelujen valtionosuusmomentilta. Kuntien digitalisaation kannustinjärjestelmään osoitetaan 10 milj. euroa vuodessa vuosina 2021–2023. Kannustinjärjestelmän rahoitus on siirtoa kuntien peruspalvelujen valtionosuudesta. Vuonna 2024 siirtoa ei enää tehdä.

Valtionavut ovat 11,6 mrd. euroa vuonna 2021, 12,4 mrd. euroa vuonna 2022, 12,6 mrd. euroa vuonna 2023 ja 12,8 mrd. euroa vuonna 2024.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

Vuosina 2020–2023 valmistaudutaan tulevaisuuden sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistuksen ja sote-keskusten voimaantumiseen palvelurakennetta kehittämällä. Tähän on varattu yhteensä 92,4 milj. euroa vuonna 2020, 122,9 milj. euroa vuonna 2021 ja 130,0 milj. euroa vuonna 2022. Määrärahoista valtaosa kohdentuu tulevaisuuden sote-keskuksen, vanhustaluiden kehittämisen, kansallisen mielenterveysstrategian ja peruspalveluiden saatavuuden parantamisen kokonaisuuksien kehittämiseen ennen kuin ne muuttuvat pysyviksi tulevien maakuntien menoiksi.

Maakunnat tuottavat palvelut pääosin julkisina palveluina. Yksityinen ja kolmas sektori toimivat täydentävinä palveluiden tuottajina. Asiakkaiden yhdenvertaisten ja sujuvien palveluiden turvaamiseksi ja itsemääräämisoikeuden vahvistamiseksi valmistellaan palvelusetelilain uudistus ja tehdään linjaukset henkilökohtaisen budjetin käyttöönotosta sote-uudistuksessa. Lisäksi selvitetään ympäristöterveydenhuollon järjestäminen sekä valvonnan ja muiden valtion aluehallinnon tehtävien uudelleenjärjestelyt.

Maakuntien rahoitus perustuu pääosin valtion rahoitukseen. Sote-rahoitusjärjestelmä uudistetaan tarvekioituihin kriteereihin perustuvaksi. Maakunnat voivat periä lakiin perustuvia asiakasmaksuja. Erillisinä asioina valmistellaan parlamentaarisessa komiteassa maakuntien verotusoikeus ja monikanavarahoituksen purkaminen vuoden 2020 loppuun mennessä. Parlamentaarinen maakuntaverokomitea on asetettu toimikaudeksi 9.3.2020-31.12.2020. Verorakenteen muutokset eivät saa voimaan astuessaan aiheuttaa verotuksen kiristymistä. Uudistuksen kuntatalousvaikutukset täsmäntyvät vähitellen valmistelun edetessä.

Valtion talousarviossa vuodelle 2019 on osoitettu kolmevuotinen siirtomääräraha VM:n pääluokkaan sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluiden kehittämisen tukeen ja ohjaukseen sekä julkisen hallinnon tuottavuuden edistämiseen. Sosiaali- ja terveysministeriön käyttöön on kohdennettu tästä määrärahasta 159 milj. euroa.

Määräraha jakautuu sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamiseen ja siihen liittyviin kehittämishankkeisiin sekä tavoitetta tukeviin tietojärjestelmien yhtenäistämiseen ja tiedolla johtamista edistäviin hankkeisiin. Summasta ministeriö ohjaa kansallisiin ja alueellisiin kehittämistoimiin noin 148 milj. euroa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala

Ensimmäisen vieraan kielen (A1-kielen) opiskelu varhaistui vuonna 2020 alkamaan peruskoulun ensimmäisen vuoden keväällä. Muutoksen kustannukset korvataan kunnille valtionosuuksien kautta. Vuonna 2020 varhentaminen kasvattaa kuntien valtionosuutta 7,5 milj. eurolla ja vuodesta 2021 alkaen 12 milj. eurolla.

Hallitusohjelman mukaisesti subjektiivinen varhaiskasvatusoikeus palautetaan. Muutos varhaiskasvatukseen valmisteltiin vuoden 2020 talousarvioesitykseen liittyvänä lakina, ja laki tulee voimaan 1.8.2020. Subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden palauttaminen kasvattaa kuntien valtionosuutta 7,1 milj. eurolla vuonna 2020 ja sen jälkeen 17 milj. eurolla vuosittain. Toimenpiteen aiheuttamat kustannukset korvataan kunnille täysimääräisesti (valtionosuus 100 %).

Hallitusohjelman mukaisesti toteutetaan toimenpideohjelma varhaiskasvatuksen laadun ja tasa-arvon vahvistamiseksi sekä osallistumisasteen nostamiseksi. Varhaiskasvatuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelmaan kohdennetaan 25 milj. euroa vuodelle 2020 ja 50 milj. euroa vuosille 2021 ja 2022 kullekin. Osana toimenpideohjelmaa kehitetään muun muassa kolmiportaisen tuen mallia varhaiskasvatukseen, pilotoidaan kaksivuotista esiopetusta, laajennetaan 5-vuotiaiden maksuttoman osaikaisen varhaiskasvatuksen kokeilua ja luodaan neuvolasta väylä varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatuksen positiivisen diskriminaation avustuksina jaetaan 20,15 milj. euroa vuonna 2020 ja kunnan omarahoitusosuus on vähintään 20 prosenttia.

Hallitus on käynnistänyt perusopetuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelman oppimistulosten parantamiseksi ja eriarvoistumisen vähentämiseksi. Ohjelmaan kohdennetaan vuosien 2020–2022 aikana 60 milj. euroa vuosittain. Kolmivuotisen ohjelman tavoitteena on vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa, tukea opettajuutta sekä vahvistaa perusopetuksen laatua. Hankkeilla pyritään puuttumaan oppimistulosten eriytymiseen, vahvistamaan oppimisen tukea ja koulutuksen laatua sekä tukemaan joustavia ja yksilöllisiä siirtymiä varhaisina vuosina. Perusopetuksen tasa-arvoavustuksina jaetaan 51,3 milj. euroa vuonna 2020 ja kunnan omarahoitusosuus on vähintään 20 prosenttia.

Maahanmuuttajien osaamiskeskustoimintaan lisätään 2,5 milj. euroa vuosille 2020–2022 maahanmuuttajien osaamisen kehittämiseksi vahvistamaan työllistymisen edellytyksiä. Määräraha suunnataan asiakkaan osaamisen tehostettuun kartoittamiseen, työelämään ja tarvittavaan koulutukseen ohjaamiseen ja tarvittaessa tukeen koulutuksen tai työssäkäynnin aikana. Toteutus tapahtuu TE-hallinnon, kuntien ja oppilaitosten välisenä yhteistyönä.

Jatkuvan oppimisen parlamentaarisen uudistuksen tavoitteena on luoda järjestelmä, joka vastaa läpi elämän jatkuvaan tarpeeseen kehittää ja uudistaa omaa osaamistaan. Uudistuksen yhteydessä eri koulutusasteiden toimintaa, ohjausta ja rahoitusta kehitetään siten, että syntyy kattava tarjonta työelämälähtöisiä ja monimuotoisia koulutuskokonaisuuksia. Tavoitteena on luoda uusi, koulutusasteista riippumaton instrumentti lyhyempien koulutuskokonaisuuksien ja tukitoimien toteuttamiseen erityisesti työvoimapula-aloille. Uudistuksen linjaukset valmistuvat vuoden 2020 loppuun ja toimeenpano tapahtuu pääsääntöisesti vasta vuodesta 2022 alkaen. Uuden opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokkaan muodostettavalla instrumentin rahoituksella voidaan vuosina 2020–2022 rahoittaa sellaisia välttämättömiä, nopeita työllisyyttä tukevia koulutuskokonaisuuksia ja tukitoimia, joihin nykyiset rahoitusinstrumentit eivät taivu. Jatkuvan oppimisen ja osaamisen kehittämiseen sekä perhevapailla olevien luku- ja kirjoitustaidon ja perustaitojen parantamiseen kohdennetaan 2 milj. euroa vuosittain vuosina 2021–2022 ja 12 milj. euroa vuosina 2023–2024. Näistä

kuntatalouteen arvioidaan kohdistuvan 1,4 milj. euroa vuosina 2021–2022 ja 5,6 milj. euroa vuosina 2023–2024.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala

Hallitusohjelmakirjausten mukaisesti kuntien järjestämistä TE-palveluissa vahvistetaan. Ensimmäisenä toimenpiteenä käynnistetään työllisyyden kuntakokeilut, joissa jatketaan ja laajennetaan vuoden 2018 lopussa päättyneiden alueellisten työllisyyskokeilujen toimintamallia. Hallituksen esitys työllisyyden kuntakokeilulaiksi annetaan eduskunnalle huhtikuussa 2020. Kokeilut käynnistyvät 1.1.2021 ja päättyvät 30.6.2023. Työllisyyskokeilujen tavoitteena on nykyistä tehokkaammin edistää työttömien työnhakijoiden työllistymistä ja koulutukseen ohjautumista ja tuoda uusia ratkaisuja osaavan työvoiman saatavuuteen. Kokeilujen tarkoituksena on parantaa erityisesti pidempään työttömänä olleiden ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien pääsyä työmarkkinoille. Keskeisenä keinona on työllisyyspalvelujen, osaamispalvelujen ja sote-palvelujen nykyistä vahvempi yhteensovittaminen.

Hallitusohjelman mukaisesti kiintiöpakolaisten määrä nostetaan vuonna 2020 vähintään 850 henkilön tasolle. Tämän jälkeen arvioidaan vuosittain kiintiöpakolaisten määrä välille 850–1 050 ottaen huomioon turvapaikanhakijoiden määrä. Kiintiön nostosta (100 hlö) aiheutuva menojen lisäys arvioidaan olevan 0,5 milj. euroa vuonna 2020, 1,6 milj. euroa vuonna 2021, 2,6 milj. euroa vuonna 2022, 3,6 milj. euroa vuonna 2023 ja 0,5 milj. euroa vuonna 2024.

Ympäristöministeriön hallinnonala

Hallitusohjelman mukaan nykyisiä MAL-sopimuksia jatketaan suurimmilla kaupunkiseuduilla (Helsinki, Tampere, Turku, Oulu). Niiden kesto pidennetään 12 vuoteen, ja sopimuksista tehdään rullavia. Sopimusmenettelyä voidaan laajentaa uusille seuduille. Valtio huolehtii MAL-sopimukseen liittyen riittävästä panostuksista muun muassa joukkoliikenneinvestointeihin ja kunnallistekniikan avustamiseen. Lisäksi valtio tukee erityisesti MAL-seuduille rakennettavaa korkotuettua asuntotuotantoa ja osoittaa maaomaisuuttaan seuduilla kohtuuhintaiseen asuntotuotantoon ja kestävien liikenneyhteyksien toteuttamiseen.

Hallituksen esityksessä (HE 23/2020 vp) ehdotetaan säädettäväksi laki sähköajoneuvojen latauspisteistä ja latauspistevalmiuksista rakennuksissa sekä rakennusten automaatio- ja ohjausjärjestelmistä. Laissa säädettäisiin velvollisuuksia suunnitella ja asentaa sähköajoneuvojen latauspisteitä ja latauspistevalmiuksia. Lisäksi laissa säädettäisiin velvollisuuksia suunnitella ja asentaa automaatio- ja ohjausjärjestelmiä muussa kuin asuinkäytössä oleviin suuriin rakennuksiin, joissa lämmitys- tai ilmastointijärjestelmien nimellisteho on yli 290 kilowattia. Laissa on ehdotettu, että valvontaviranomaisina toimisivat kuntien rakennusvalvontaviranomaiset ja Liikenne- ja viestintävirasto. Rakennusten omistajana kunta joutuisi lain velvoitteiden mukaisesti asentamaan latauspisteitä ja latauspistevalmiuksia sekä automaatio- ja ohjausjärjestelmiä omistamiinsa rakennuksiin. Suomen Kuntaliiton laskelman mukaan ehdotetun lain mukaisista latauspisteistä ja latauspistevalmiuksista aiheutuisi vuosina 2020–2029 kuntasektorille yhteensä noin 75 milj. euron kustannukset, joista noin 60 milj. euroa johtuu latauspisteistä ja 15 milj. euroa latauspistevalmiuksista.

Hallitus päätti kehysriihessään varata ensi vuodelle neljän miljoonan euron lisärahoituksen kuntien ja alueiden ilmastotyön vauhdittamiseen. Kertaluontoisen lisäyksen myötä kunnille voidaan jakaa nykyistä useammin ja laajamittaisemmin avustuksia ilmastotyöhön. Lisäksi rahoituksen turvin voidaan paremmin päästä kiinni myös EU-rahoitukseen hankkeille, jotka tukevat siirtymää hiilineutraaliin yhteiskuntaan, synnyttävät uusia kestäviä ratkaisuja ja lisäävät työpaikkoja ja kuntien elinvoimaisuutta

Valtion toimenpiteiden vaikutus kuntatalouteen

Oheinen taulukko sisältää kaikki talousarvioesitykseen sisältyvät valtion toimenpiteet, joilla on vaikutusta kuntatalouteen. Valtion toimenpiteiden vaikutus kuntatalouteen on vuonna 2021 yhteensä 865 milj. euroa kuntataloutta vahvistava verrattuna vuoden 2020 varsinaiseen talousarvioon. Kuntataloutta vahvistavat erityisesti sekä 300 milj. euron lisäykset kuntien valtionosuuksiin, että yhteisöveron jako-osuuden korotukset.

	Menot	Tulot	Yhteensä
1. Toiminnan muutokset ja budjettipäätökset			
VM hallinnonala			
Lastensuojelun jälkihuolto-oikeuden laajennus	12	12	0
YTHS-uudistus, kuntien rahoitusosuus amk- ja yliopisto-opiskelijoiden opiskelijaterveydenhuollosta	-24	-32	-8
A1 -kielen opetuksen varhentaminen	4,5	4,5	0
Subjekttiivinen varhaiskasvatusoikeus	9,9	9,9	0
Varhaiskasvatuksen ryhmäkokojen pienentäminen	9,3	9,3	0
Hoivahenkilöstön sitova vähimmäismitoitus (0,7)	53	53	0
Kansallinen mielenterveysstrategia	10	10	0
Kotihoidon resurssien riittävyys ja omaishoidon kehittäminen	15	15	0
Lapsi- ja perhepalvelut ja muutosohjelman jatko	-2	-2	0
Oppivelvollisuuden laajentaminen siirto	5,9	5,9	0
Asiakasmaksulain uudistus	0,9	17,9	17
Kertaluonteinen perupalveluiden valtionosuuden korotus	0	280	280
Harkinnanvaraisen valtionosuuden lisäys	0	20	20
VM yhteensä	94,5	403,5	309
STM hallinnonala			
Rintamaveteraanien kotona asumista tukevat palvelut	-18	-18	0
Turvakotipaikkojen lisääminen	1,5	1,5	0
Paperittomien terveydenhuolto	2	2	0
Toteutetaan maksuton ehkäisy alle 25-vuotiaille.	5	5	0
Osatyökykyisille suunnattu työkykyohjelma	0,9	0,9	0
Välitä viljelijästä -toimintamalli	2	2	0
Valtionavustus saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi	0,1	0,1	0
Valtionavustus sosiaalialan osaamiskeskusten toimintaan	0,8	0,8	0
STM yhteensä	-5,8	-5,8	0,0
OKM hallinnonala			
OKM hallinnonala			
Lukiouudistus	2,9	2,9	0
Harrastusmahdollisuus kaikille koulupäivän yhteydessä	16,7	9,5	-7,2
Oppivelvollisuusiän laajentaminen	16,1	16,1	0
Oppilas- ja opiskelijahuollon vahvistaminen perusopetuksessa ja toisella asteella	10	10	0
Liikunnan ja huippu-urheilun edistäminen liikuntapoliittisen selonteon toimeenpanolla	0,3	0,3	0
Varhaiskasvatuksen laatu ja tasa-arvo valtionavustus	28	23,7	-4,3
Ammatillisen koulutuksen opettajien ja ohjaajien palkkaaminen	-55,2	-55,2	0
Luodaan poikkihallinnollinen liikkumisojelma ja perustetaan liikuntapoliittinen koordinaatioelin.	-5,8	-5,8	0
Liikuntapaikkarakentaminen ml. kuntoilureitit.	-1,3	-1,3	0
Kansallinen virkistyskäyttöstrategia.			
Yleisten kirjastojen saavutettavuus, kirjastoautot, kokoelmien monimuotoisuus	-1	-1	0
Opiskelijavuosien lisääminen lähihoitajien koulutukseen hoitajamitoituksen muutokseen varautumiseksi	20,0	20,0	0

	Menot	Tulot	Yhteensä
Perhevapailla olevien luku- ja kirjoitustaidon ja perustaitojen parantaminen yhteistyössä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kanssa	1,4	1,4	0
Varhaiskasvatuslain uudistaminen	14,5	14,5	0
OKM yhteensä	46,6	35,1	-11,5
TEM hallinnonala			
Pakolaiskiintiön nosto	1,1	1,1	0
Pakolaiskiintiön nosto (1050) riihi	1,1	1,1	0
Talent Hub	1,4	1	-0,4
Valtion, kaupunkien ja alueiden sopimusperusteinen yhteistyö	-12,3	-9,8	2,5
Kuntien osaamiskeskustoiminta	-1,4	-1	0,4
Maahanmuuttajien ohjaus- ja neuvontapalvelut	-1,4	-1	0,4
Alaikäisten yksintulleiden jälkihuollon ikärajan nostosta aiheutuva lisäys	2,6	2,6	0
TEM yhteensä	-8,9	-6	2,9
YM hallinnonala			
Keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman toimeenpano; Kuntien ja alueiden ilmastotyön vauhdittaminen	3,5	3,5	0
MAL kunnallistekniikka-avustukset	10	10	0
Puurakentamisen käynnistysavustuksen korotus MAL-alueilla	6,3	6,3	0
Puurakentamisen käynnistysavustuksen korotus muussa maassa	0,7	0,7	0
Lähiöohjelma	1,5	1,5	0
Kunnostusavustus asuntojen muuttamiseksi ikääntyneille sopiviksi	5	5	0
YM yhteensä	27	27	0
Hallinnonalat yhteensä	153,4	453,8	300,4

2. Verotuksen ja maksujen muutokset			
Yhteisövero, kuntien yhteisöveron jako-osuuden korotus 10 %-yksiköllä määräaikaisesti vuodelle 2021		510	510
Yhteisövero, kuntien yhteisöveron jako-osuuden pysyvä korotus 2 %-yksiköllä		102	102
Asiakasmaksulain uudistus, tulojen menetys		-17	-17
Varhaiskasvatusmaksun aleneminen		-30	-30
Verotuksen ja maksujen muutokset yhteensä		565	565
Valtion toimenpiteiden vaikutukset yhteensä	153,4	1 018,8	865,4

Lähde: Kuntatalousohjelma 2021

1.8 Toholammin talouden tilanne ja kehitystarkastelu

Toholammin kunnan talouden tilanne on koko suunnittelukauden varsin kireä. Kunnallisverotulokeräytymä arvioidaan pysyvän nykyisellä tasolla. Kiinteistöverotulot nousevat suunnitelmakauden lopulla vuodesta 2023 alkaen tuulivoimarakentamisen myötä.

Verotulot ja valtionosuudet

Talousarvio 2021 on laadittu olettamalla, että kunnallisveroprosentti on valtuuston 16.11.2020 vahvistama 21,75 %. Em. prosentilla kunnallisverotulokertymän arvioidaan olevan v. 2021 7.900.000 euroa.

Kiinteistöveroprosentit vuodelle 2021 ovat:

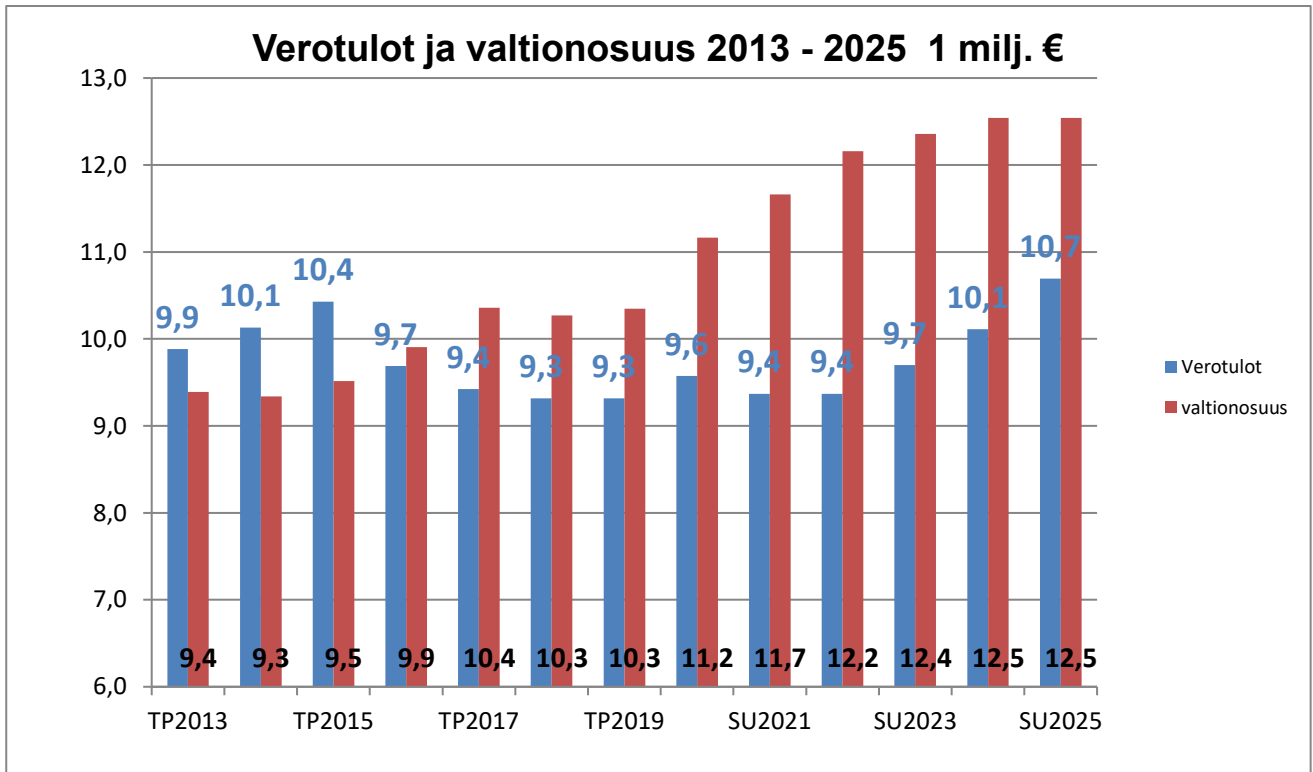
- yleinen veroprosentti 1,00 %
- vakituiset asuinrakennukset 0,65 %
- muiden asuinrakennusten veroprosentti 1,10 %
- rakentamattomien rakennuspaikkojen veroprosentti 2,90 %
- yleishyödyllisten yhdistysten kiinteistöveroprosentti 0,00 %
- voimalaitosten veroprosentti 3,10 %

Kiinteistöveron tuotoksi on arvioitu vuodelle 2021 820.000 euroa.

TP2019	Toholammin kunta	TA2020	TA2021	SU2022	SU2023	SU2024	SU2025	Muutos-% 2020-2021
	Verotulot							
7 962 296	- kunnallisvero	8 100 000	7 900 000	7 900 000	7 900 000	7 900 000	7 900 000	-2,5
593 689	- yhteisövero	650 000	650 000	650 000	650 000	650 000	650 000	0,0
760 402	- kiinteistövero	825 000	820 000	820 000	1 150 000	1 561 750	2 143 200	-0,6
9 316 387	Yhteensä	9 575 000	9 370 000	9 370 000	9 700 000	10 111 750	10 693 200	-2,1
	Valtionosuudet							
10 265 281	- yhdenputken valtionosuus	9 244 600	9 513 770	9 960 917	10 160 136	10 343 018	10 343 018	2,9
82 135	- opetus- ja kulttuuritoimi	106 000	237 490	237 490	237 490	237 490	237 490	124,0
	veromenetyskom pensaatio	1 813 000	1 961 000	1 961 000	1 961 000	1 961 000	1 961 000	8,2
	verotulojen maksulykkäyskom pensaatio		-50 600					
10 347 416	Yhteensä	11 163 600	11 661 660	12 159 407	12 358 626	12 541 508	12 541 508	4,5
19 663 803	Verotulot ja valtionosuudet yhteensä	20 738 600	21 031 660	21 529 407	22 058 626	22 653 258	23 234 708	1,4

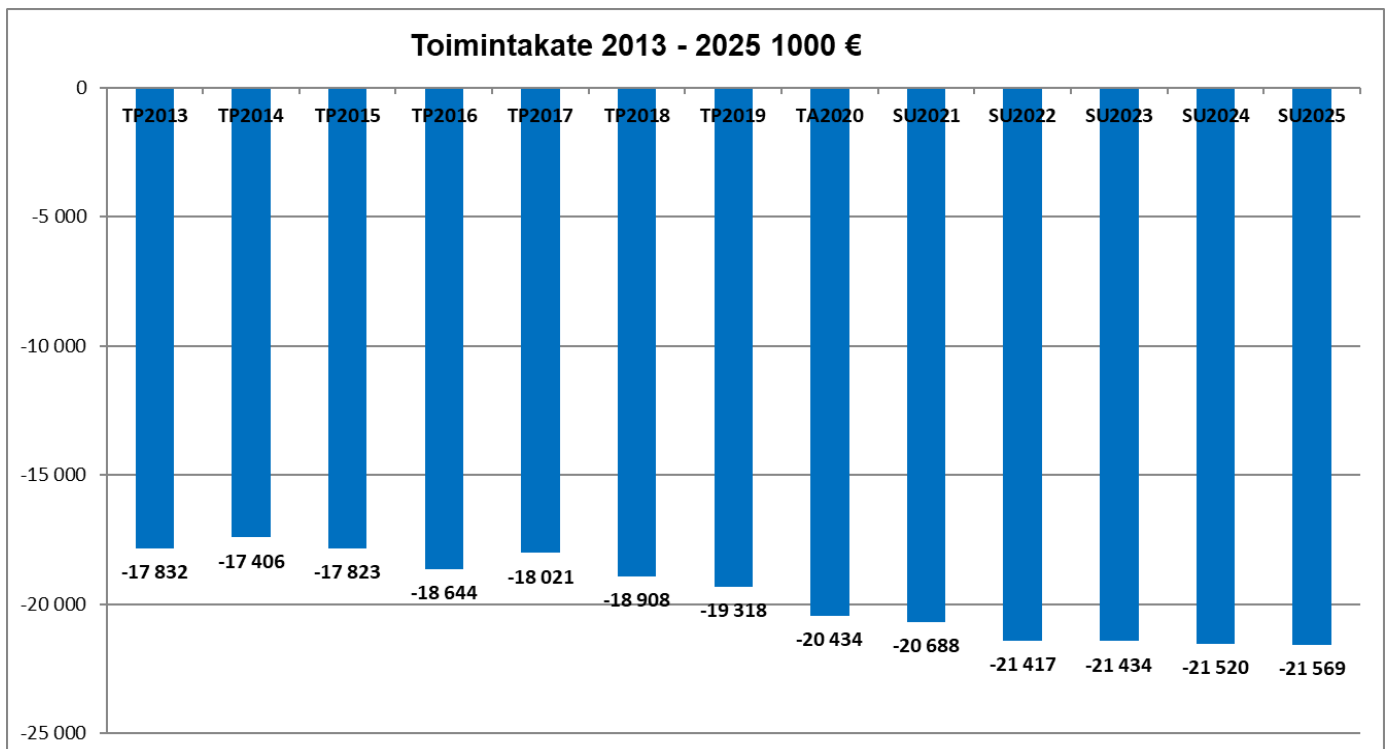
Verotulokertymän arvioidaan laskevan TA:sta 2020 talousarviovuoteen 2021 2,1 %. Kunnallisverotulon arvioidaan laskevan n. 2,5 % eli 200.000,00 euroa, yhteisöverotuoton ja kiinteistöverotuoton arvioidaan pysyvän lähes nykyisellään.

Valtionosuuksien muutos on + 4,5 % eli 498.060,00 euroa. Peruspalvelujen valtionosuuden kasvu vuodesta 2020 vuoteen 2021 johtuu vuonna 2020 puhjenneen koronaepidemian tukitoimien jatkumisesta vuodelle 2021 sekä muista lakimuutoksista.

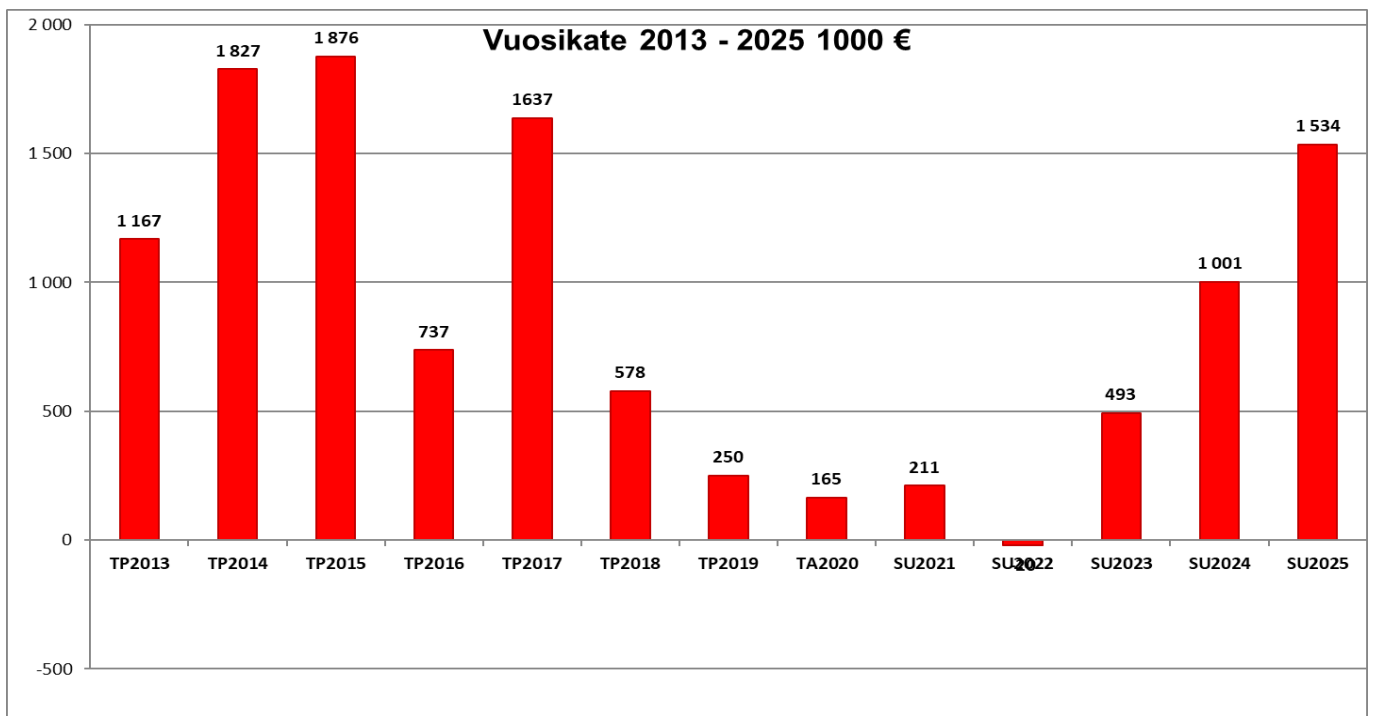
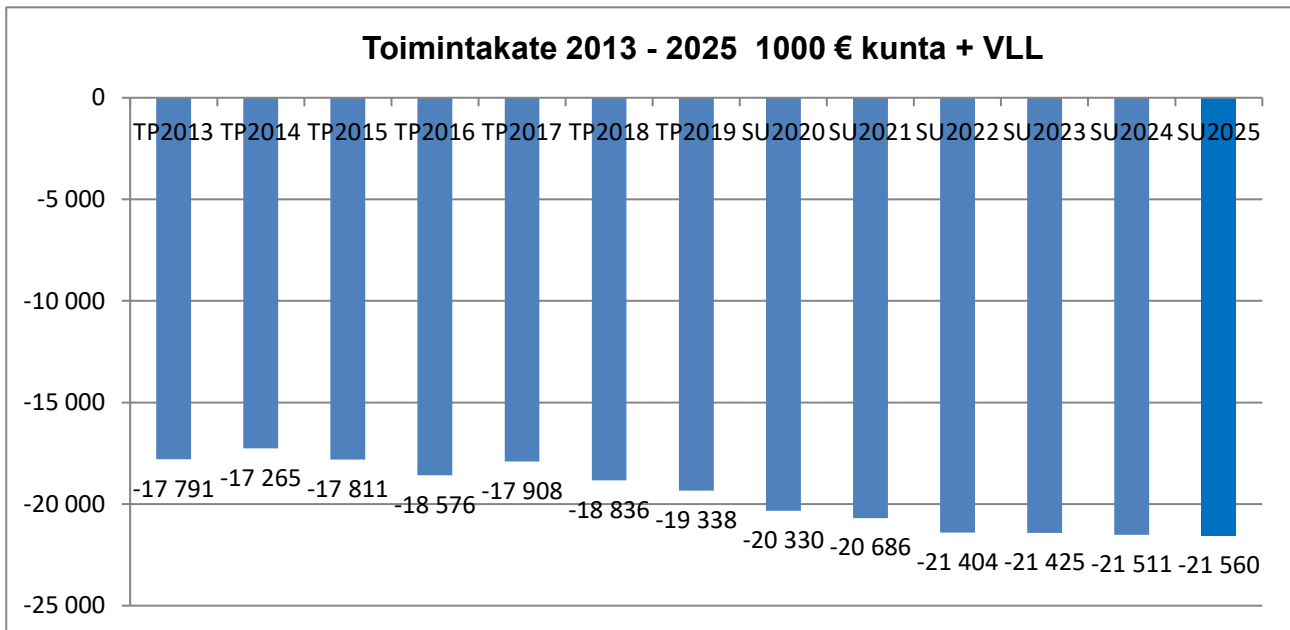

Toimintakate ja vuosikate

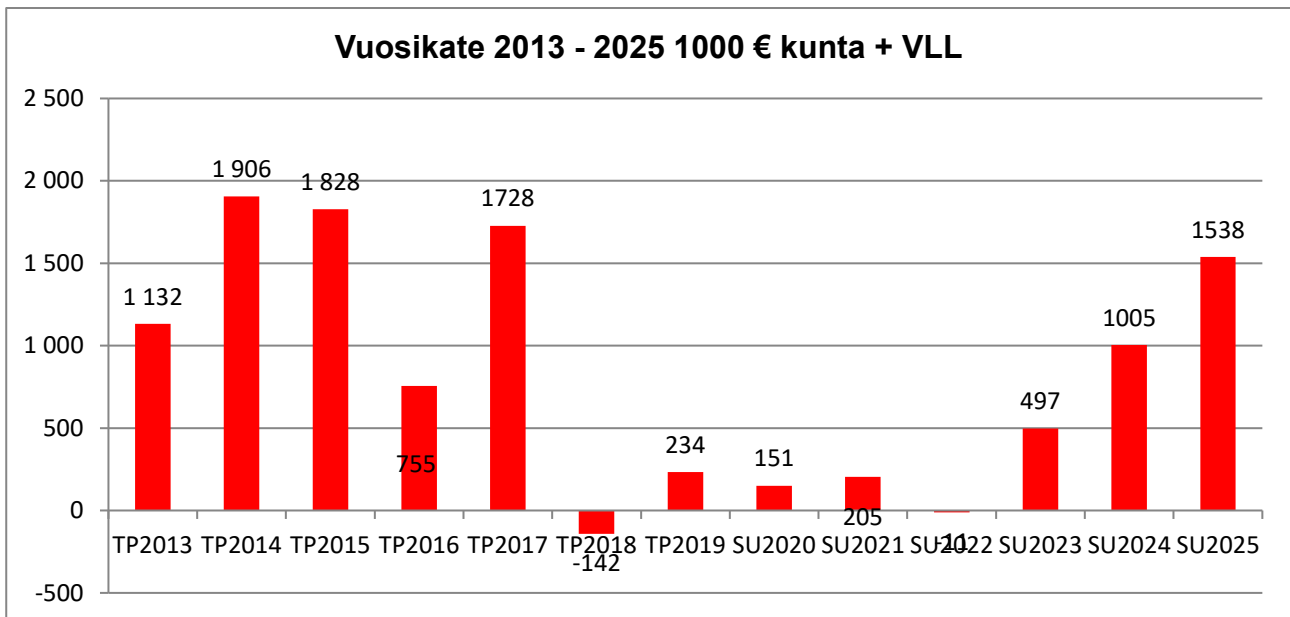
Käyttötaloustuottojen ja -kulujen erotus on toimintakate. Se osoittaa kuinka paljon toimintakuluista jää verorahoituksella katettavaksi. Toimintakate on vuoden 2021 talousarviossa **-20.688.433 euroa**.

Kunnan ja viemäriiikelaitoksen yhdistetty toimintakate on vuoden 2021 talousarviossa **-20.686.128 euroa**.

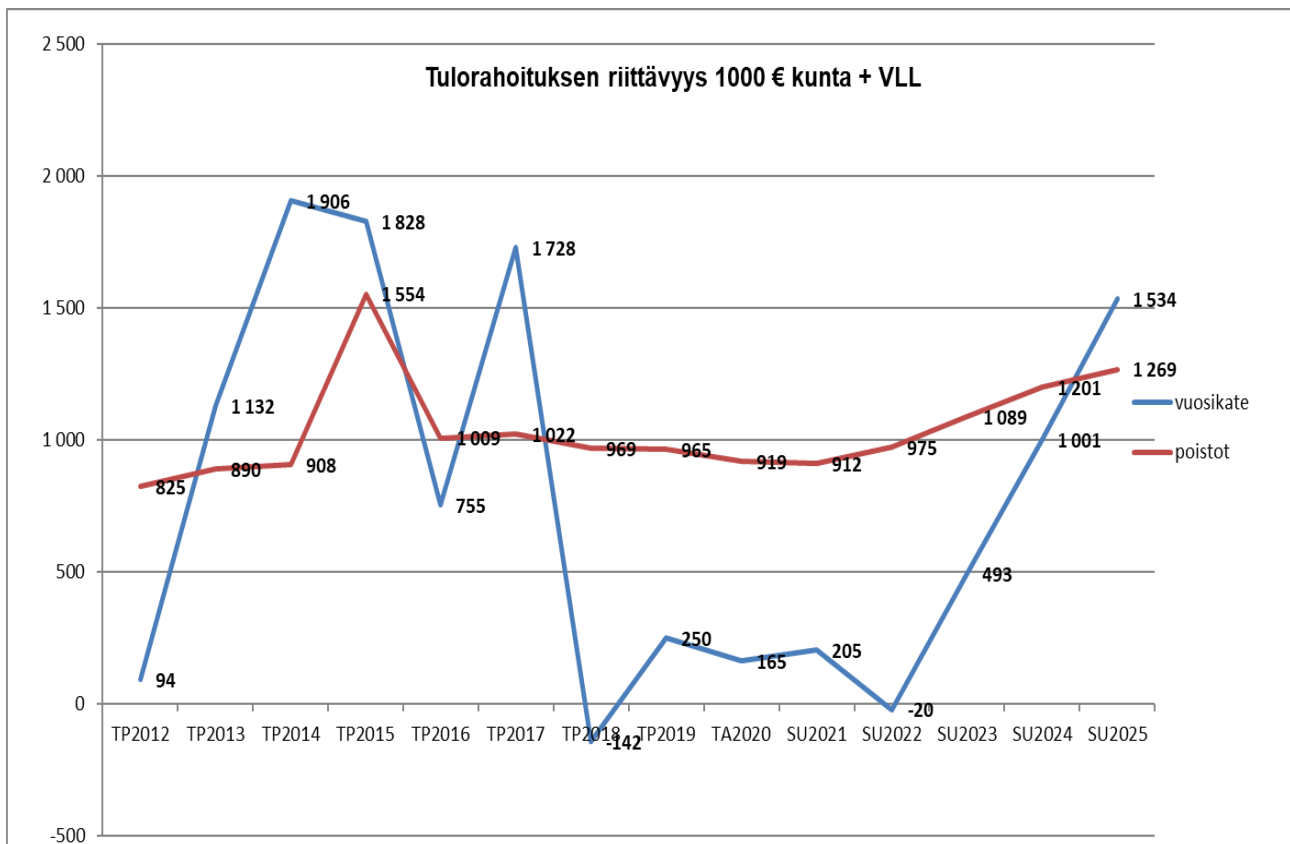

Vuosikate osoittaa tulo-rahoituksen, mikä jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainanlyhennyksiin. Vuosikate on vuoden 2021 talousarviossa **211.227 euroa**. Vuosikate v. 2021 ei riitä investointeihin ja lainanlyhennyksiin, joten ne pitää kattaa kokonaisuudessaan lainarahalla

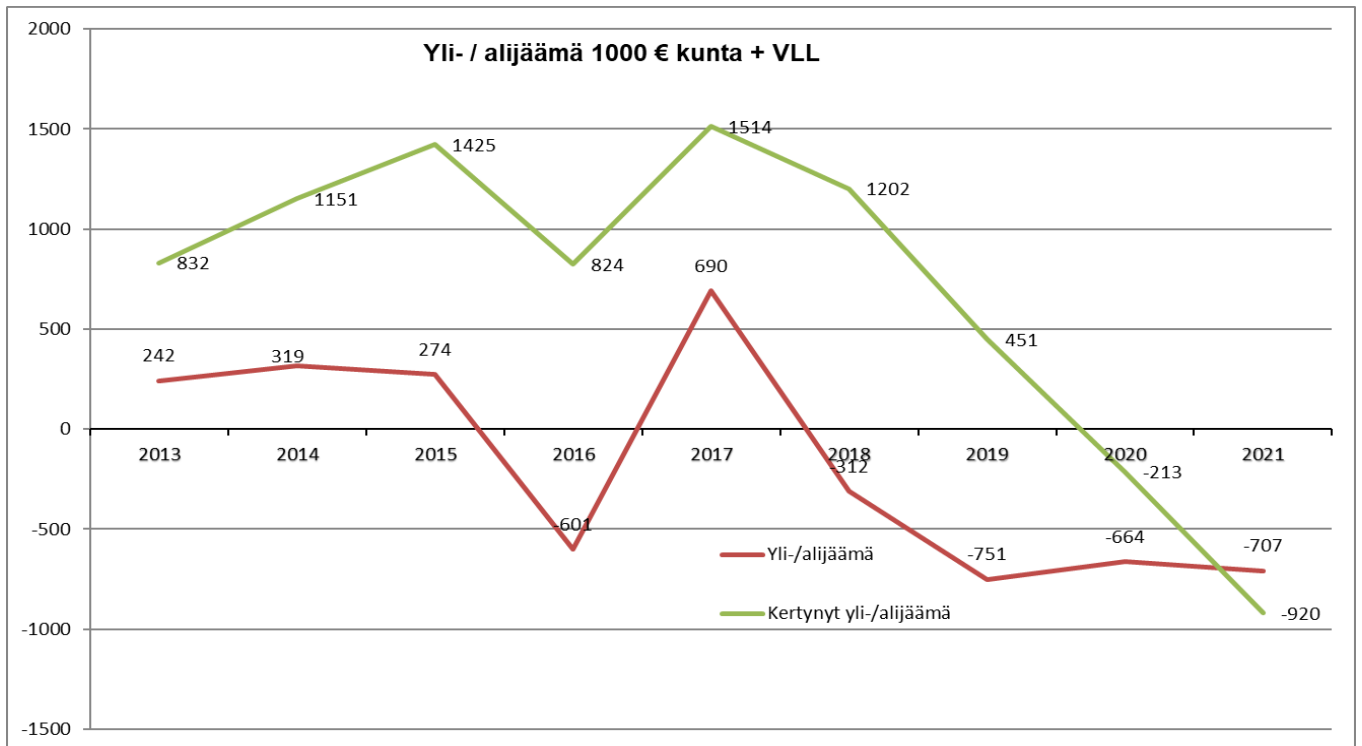
Kunnan ja viemärikelaitoksen yhdistetty vuosikate on vuoden 2021 talousarviossa **205.032 euroa**.

Tulorahoituksen riittävyys

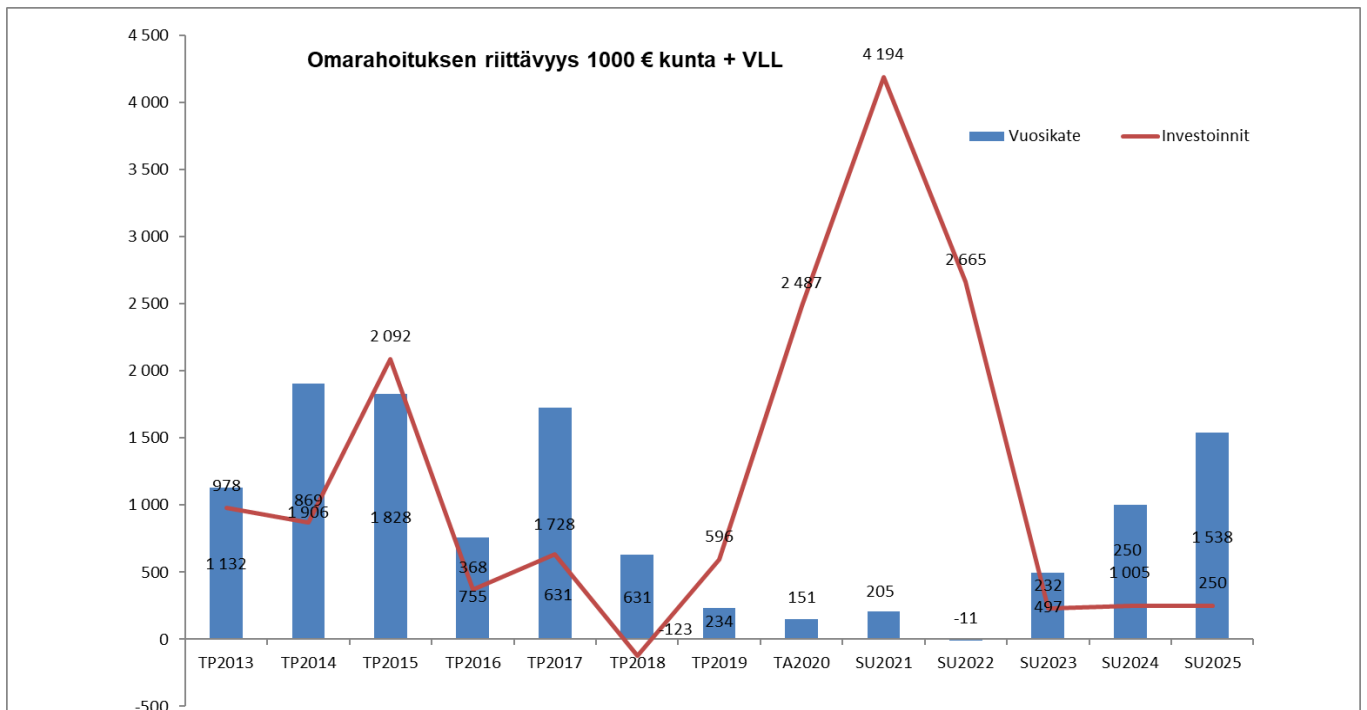

Vuosikatteen tulisi olla vähintään vuosipoistojen suuruinen. Tavoitetaso on kuitenkin nettoinvestointien määrä, joka yleensä on poistojen määrää huomattavasti suurempi.

Tilikauden yli- / alijäämä

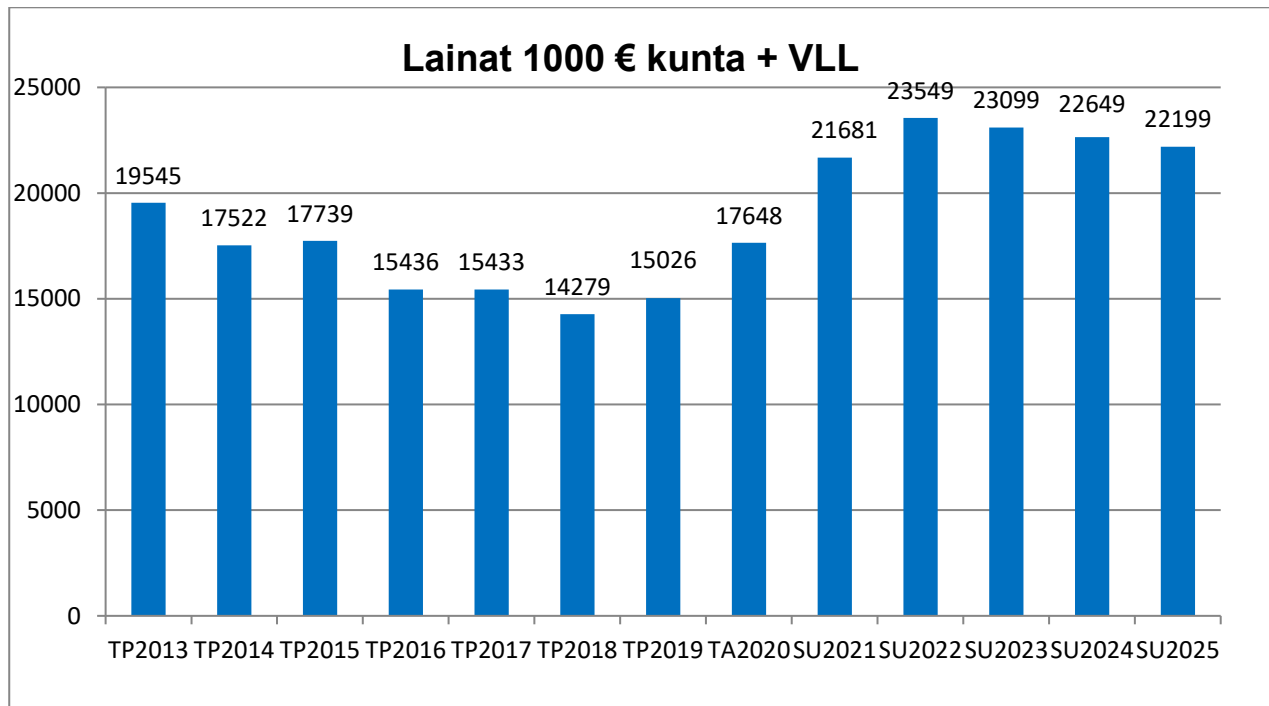

Omarahoituksen riittävyys

Kunnan vuosikate / nettoinvestoinnit 2013–2025. Terveen talouden tilanteessa vuosikatteella pitää kyetä kattamaan investoinnit; tähän Toholampi ei ole muutamaa vuotta lukuun ottamatta kyennyt; seurauksena voimakas velkaantuminen.

Lainamäärän kehitys

Vuosikatetta huomattavasti suuremmista investoinneista johtuen kunnan lainamäärä on pysynyt korkeana viime vuosina ja kasvaa edelleen.

Kuntatalouden tavoitteet

Uuden kuntalain (118§) mukainen arviointimenettely voidaan käynnistää, jos

1. kunta ei ole kattanut taseeseen kertynyttä alijäämää säädetyssä määräajassa tai
2. kriisikuntakriteerien perusteella
 - asukasta kohti laskettu kertynyt alijäämä kuntakonsernin viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa tai
 - Kaikki seuraavat talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet säädetyt raja-arvot:
 - a) kuntakonsernin vuosikate negatiivinen
 - b) kunnan tuloveroprosentti on vähintään 1,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kuntien keskimääräinen
 - c) asukasta kohti laskettu kuntakonsernin lainamäärä ylittää kaikkien kuntakonsernien keskimääräisen lainamäärän vähintään 50 prosentilla
 - d) kuntakonsernin suhteellinen velkaantuminen vähintään 50 prosenttia

Toholammin kunta täyttää edellä olevista tulevista kriteereistä seuraavat; b ja d.

Toholammilla ei ole aiemmin asetettu kuntataloudelle tavoitteita. Tavoitteet tulee asettaa, jotta kuntatalouden eri ohjauskeinojen vaikuttavuutta voidaan seurata aikasarjana ja seurata toimenpiteiden vaikuttavuutta. Tavoitteet asetetaan seuraavissa tunnusluvuissa:

Vuosikate

Vuosikate kertoo paljonko rahaa jää jäljelle lainanlyhennyksiä ja investointeja varten. Vuosikatteen tulee olla aina positiivinen. Vuosikatteen ollessa miinusmerkkinen, kunnan tulot eivät riitä edes käyttötalousmenojen kattamiseen. Taulukossa on esitetty toteutuneita vuosikatteita sekä suunnittelukauden ensimmäiselle vuodelle asetettava tavoite (tuhatta euroa). Terveen talouden merkki on se, että vuosikatteella kyetään kattamaan sekä poistot ja talousarviovuoden investoinnit.

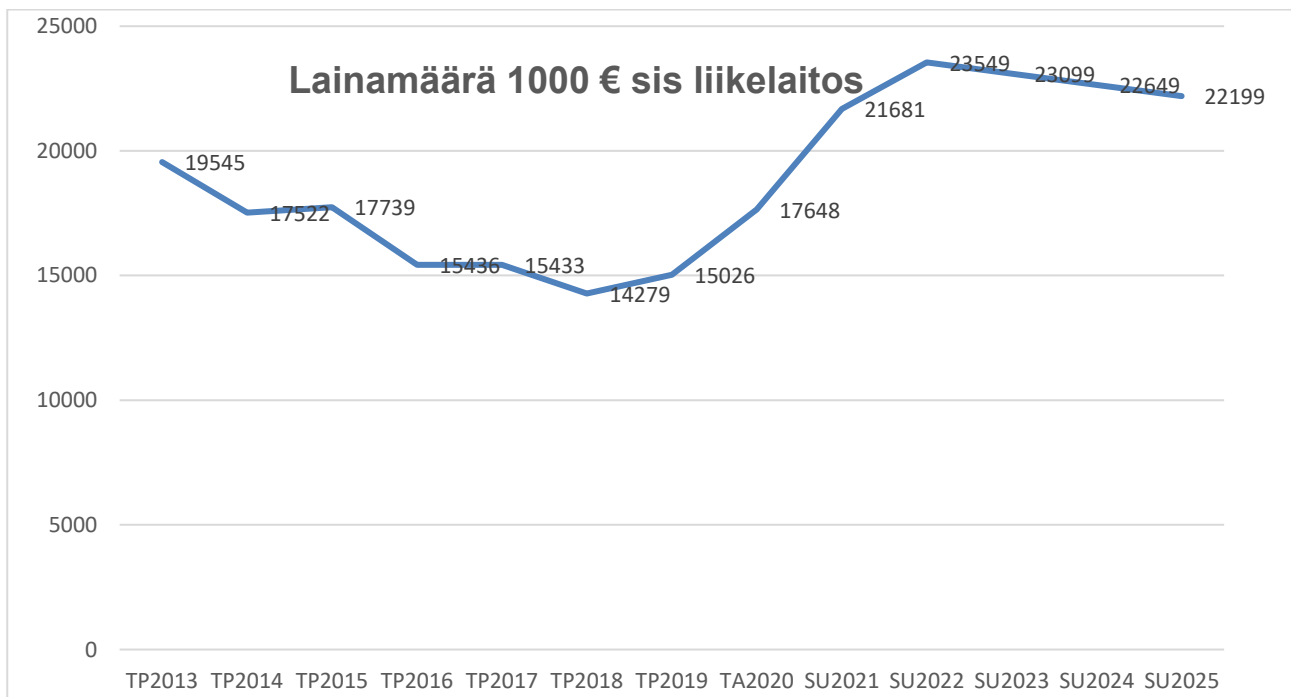
Vuosikate 1000 € (sis. liikelaitos)

2016	2017	2018	2019	2020	2021
755	1 728	631	234	151	205

Vuosikate €/as kertoo tulo-rahoituksen suhteellisen suuruuden kuntakoosta riippumatta. Kuntien keskinäisiä vertailuja tehdään usein tämän tunnusluvun avulla. Vuosikate €/as. on kehittynyt Toholammilla seuraavasti:

Vuosikate €/as.

2016	2017	2018	2019	2020	2021
233,5	541	202,7	77,0	49,6	67,6

Toholammin kunnan lainamäärä on kasvanut merkittävän suuriin lukuihin. Tavoitteeksi tällä velkamäärällä käytännössä aluksi riittää, että velkamäärä ei saa kasvaa talousarviovuonna budjetoitua suuremmaksi. Tuulivoimarakentaminen ja tuulivoiman tuotannon tuomat lisätulot mahdollistavat lainakannan vähenemisen tulevaisuudessa.

	TP2016	TP2017	TP2018	TP2019	TA2020	TA2021
Kunnan lainamäärä th€	15 436	15 433	14 279	15 026	17 648	21 681
Lainat €/as	4 772	4 832	4 591	4 954	5 819	7 148
Konsernin lainakanta th€	27 224	30 867	28 644	28 939	34 000	35 000
Lainat €/as	8 413	9 695	9 210	9 541	11 210	11 540
Asukasluku	3 235	3 194	3 112	3 033	3033	3033

Lainanhoitokate

2016	2017	2018	2019	2020	2021
0,31	0,96	0,7	0,3	0,46	0,51

Lainanhoitokate kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Luvun ollessa alle 1 lainaa joudutaan maksamaan lisälainalla, myymään kunnan omaisuutta tai vähentämään toimintapääomaa. Tunnusluvun asteikko on seuraava; alle 1 = huono, 1-2 = tyydyttävä, yli 2 = hyvä. Tavoitteena on lainanhoitokatteen pitäminen yli 1,5 lukuarvossa.

Suhteellinen velkaantuneisuus

2016	2017	2018	2019	2020	2021
70,03	63,4	72,4	63,2	79,45	86,02

Suhteellinen velkaantuneisuus kertoo kuinka paljon kunnan käyttötuloista (kuluva vuoden toimitatuotot + verotulot + valtionosuudet) tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Tavoitteena on ns. terveen talouden suhteellinen velkaantuneisuus **eli < 35** johon kunnan tällä velkamäärällä on pitkä matka.

2. KÄYTTÖTALOUS 2021

Talousarvio sisältää osastoille kohdistetut käyttötalouden sisäiset erät: vuokrat ja ateriapalvelun suoritteilla kohdistettuna sekä it-yksikön kustannusten ja kunnan yhteispalvelupisteen kustannusten vyörytyksenä osastoille. Historiatiedot sisältävät kyseisinä vuosina käytössä olleet sisäiset erät.

Talousarvioluvut ja tavoitteet on laskettu tässä asiakirjassa hallintosäännön osastojaon mukaisesti: hallinto, lomitus, tekninen ja sivistys. Viemäriiikelaytos ei sisälly käyttötalouteen eikä tuloslaskelmaan ja rahoituslaskelmaan. Tuloslaskelma ja rahoituslaskelma sisältävät kunnan toiminnan ulkoiset luvut. Kunnan ja viemäriiikelaytoksen yhdistelmä on ulkoisin luvuin.

Käyttötaloudet tulot ja menot (ulkoinen)

Toholammin kunta	TP2019	TA2020	TA2021	Muutos 20>21	Muutos-%
HALLINTO-OSASTO					
Tuotot	140 509	121 062	54 050	-67 012	-55,40
Kulut	-12 470 083	-13 080 905	-13 051 960	28 945	-0,20
LOMATOIMEN OSASTO					
Tuotot	5 332 275	5 520 000	4 945 971	-574 029	-10,40
Kulut	-5 162 278	-5 406 400	-4 816 981	589 419	-10,90
TEKNINEN OSASTO					
Tuotot	1 923 230	2 127 785	2 079 034	-48 751	-2,30
Kulut	-3 969 550	-4 315 175	-4 390 482	-75 307	1,70
SIVISTYSOSASTO					
Tuotot	596 815	441 950	482 050	40 100	9,10
Tuotot	-5 728 631	-5 842 411	-5 990 115	-147 404	2,50
KÄYTTÖTALOUS YHTEENSÄ					
Tuotot	7 992 829	8 210 797	7 561 105	-649 692	-7,90
Kulut	-27 330 541	-28 644 891	-28 249 538	395 353	-1,40
KÄYTTÖTALOUS netto	-19 318 236	-20 434 094	-20 688 433	-254 339	1,20

Toholammin kunnan käyttötalouden tuotot ovat vähentyneet v. 2020 talousarviosta 7,9 % ja käyttötalouden kulut ovat vähentyneet 1,4 prosentilla. Käyttötalous netto on kasvanut 1,2 % eli rahan-tarve lisääntynyt.

2.1 Hallinto-osasto

Vastuutoimielin: Kunnanhallitus

Vastuuhenkilöt: Kunnanjohtaja
Hallintojohtaja

Hallinto-osasto vastaa kunnanhallituksen asioiden valmistelusta ja täytäntöönpanosta sekä koko konsernin palvelutoiminnan toimivuudesta. Hallinto-osasto edustaa Toholammin kuntaa työnantajana sekä kehittää ja koordinoi kunnan työnantajapolitiikkaa ja henkilöstöstrategiaa. Hallinto-osasto huolehtii myös tietohallinto- ja tietoliikennepalveluiden tuottamisesta.

Henkilöstöpalvelujen vastuualueen tehtävänä on johtaa ja kehittää henkilöstöhallintoa ja -palveluja. Henkilöstöpalvelut hoitavat omalta osaltaan lainsäädännön työnantajalle asettamia veloituksia sekä toimii näissä kunnan asiantuntijatahona. Henkilöstöpalvelut edistävät henkilöstön työhyvinvointia koordinoimalla koko kuntaa koskevia johtamisen, henkilöstön ja työyhteisötaitojen kehittämisen palveluita, henkilöstöetuksia ja työterveyshuollon palveluita.

Taloushallintopalveluiden tehtävänä on johtaa ja valvoa kunnan ja tytäryhtiöiden taloushallintoa, suunnitella ja ohjata kunnan taloutta, huolehtia talousarvion, taloussuunnitelman ja tilinpäätöksen valmistelusta ja laadinnasta. Talouspalvelut huolehtivat kunnan maksuvalmiudesta, rahoituksesta ja konsernirahoituksesta ja viranomaisraportoinnista.

Toiminnan painopisteet

Digitalisaatio muuttaa työn sisältöä ja työn tekemisen työtapoja. Myös osaamistarpeet muuttuvat, asiantuntijuus ja tiedolla johtaminen korostuvat. Johtaminen uudistuu sekä varsinkin etäjohtaminen ja työkykyjohtaminen tuovat esimiesten johtamistyöhön uusia ulottuvuuksia, mahdollisuuksia ja haasteita. Työntekemisen muuttuessa esimiestyön merkitys korostuu, ja yhtenä painopisteenä vuonna 2021 on esimiestyön tukeminen.

Työterveyshuollon kanssa tehdään aktiivisesti ja määrätietoisesti yhteistyötä, jotta työkyvyttömyyden ja ennenaikaisen eläköitymisen kustannuksia saadaan alennettua. Painopistettä on jo siirretty sairaanhoidosta ennaltaehkäisevään suuntaan.

Henkilöstön työhyvinvointi on strateginen menestystekijä. Työhyvinvoinnin edistäminen vaatii ennen kaikkea johdon, esimiesten ja työntekijöiden yhteistyötä. Työntekijän vastuulla on se, että työntekijöillä on terveellinen ja turvallinen työympäristö. Myös työntekijä on vastuussa oman itsensä kehittämisen sekä työyhteisön toimivuudesta ja työilmapiiristä. Kunta jatkaa päämäärätietoisesti työtä työhyvinvoinnin parantamiseksi, sairauspoissaolojen vähentämiseksi sekä panostamalla työtapaturmien ehkäisyyn. Psykososiaalisen kuormituksen vähentämisen keinoja kehitetään yhdessä työterveyshuollon kanssa.

Työllisyyspalvelun painopisteenä on vuosina 2021–2022 työllisyyden kuntakokeilu (Kaustisen seutukunta kuntien yhteisenä toimielimenä vastaa kokeilun toteuttamisesta ja resurssoinnista kuntien puolesta). Kokeilun kohderyhmään kuuluvat työttömät työnhakijat, työllistettynä olevat ja työllistymistä edistävissä palveluissa olevat, joilla ei ole oikeutta ansiopäivärahaan sekä kaikki alle 30-vuotiaat ja kaikki maahanmuuttajat sekä vieraskieliset.

Digitalisaation avulla pyritään kehittämään laaja-alaisesti palveluprosesseja ja toimintamalleja. Uusien toimintamallien käyttöönottoa tuetaan lisäämällä työntekijöiden digitaalista osaamista mm. alueella olevien hankkeiden kautta.

Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019) astui voimaan 1.1.2020. Lain tarkoituksena on varmistaa viranomaisen tietoaaineistojen yhdenmukainen, laadukas hallinta ja tietoturvallinen käsittely. Tavoitteena on kiinnittää enemmän huomioita tietoaaineistojen turvalliseen ja tehokkaaseen hyödyntämiseen sekä edistää tietojärjestelmien ja tietovarantojen yhteen toimivuutta. Lainsäädännön uudistamisen tarkoituksena on, että viranomaiset käsittelevät tietoaaineistoja asiakaslähtöisesti, yhdenmukaisesti ja tietoturvallisesti noudattaen julkisuusperiaatetta. Tiedonhallintalaki edistää osaltaan myös digitaalisen yhteiskunnan kehittymistä. Tiedonhallintalain asettamien velvoitteiden täytäntöönpano tulee olemaan toiminnan painopisteenä myös vuoden 2021 toiminnassa.

Konsernirakenteen uudistamisen jatkaminen. Elinkeinopalveluiden uudelleen arviointi.

Tavoitteet 2021

Mittari	Tavoite	Vastuutaho
Kunnan digitalisaatioaste	Palvelujen saavutettavuuden ja sujuvuuden parantaminen digitalisaation avulla.	Kaikki osastot
Koulutusten määrä, koulutuksiin osallistuneiden määrä, osaamiskartoitukset.	Parannetaan henkilöstön ja esimiesten digitaalista kyvykkyyttä.	Kaikki osastot
Sairauspoissaolot pv/htv, tapaturmapoissaolot pv/htv, toteutetut toimenpiteet, työttyytyväisyys.	Henkilöstön työhyvinvointi ja työturvallisuus paranevat. Sairauspoissaolot vähenevät.	Kaikki osastot
Työttömyysaste, työllisyysaste, pitkäaikaistyöttömien määrä ja osuus, työmarkkinatuen kuntaosuus.	Työllisyyden kuntakokeilu käynnistyy. Kehitetään työllisyyttä edistäviä palveluja.	Hallinto, elinkeinopalvelut
Kestävä talous	Toteutetaan kunnan talouden tasapainotussuunnitelman mukaisia toimenpiteitä, jotta kunnan talous on tasapainossa vuonna 2025.	Kaikki osastot

Tunnusluvut

Henkilöstö	TP2019	TA2020	TA2021
Vakinaiset viranhaltijat	4	4	3
Määräaikaiset viranhaltijat	1		
Vakinaiset työsuhteiset	2	2	3
Määräaikaiset työsuhteiset	1	2	2
Muut tilapäiset			
Yhteensä	8	8	8

Talousarvio

HALLINTO-OSASTO	TP2019	TA2020	TA2021	Muutos 20>21	Muutos-%
Myyntituotot	108 460	94 200	27 050	-67 150	-71,30
Tuet ja avustukset	24 876	25 000	25 000	0	0,00
Muut toimintatuotot	7 173	1 862	2 000	138	7,40
Toimintatuotot yht. ulk.	140 509	121 062	54 050	-67 012	-55,40
Sisäiset tuotot yht.	388 218	367 300	437 050	69 750	19,00
Sis ja ulk tuotot yhteensä	528 727	488 362	491 100	2 738	0,60
Palkat ja palkkiot	-369 731	-418 900	-407 450	11 450	-2,70
Eläkekulut	-252 076	-269 910	-293 070	-23 160	8,60
Muut henkilösivukulut	416	-17 000	-13 640	3 360	-19,80
Palvelujen ostot	-11 718 565	-12 224 130	-12 202 150	21 980	-0,20
<i>Mistä: Perusturvapalvelut</i>	<i>-7 274 271</i>	<i>-7 600 000</i>	<i>-7 600 000</i>	<i>0</i>	<i>0,00</i>
<i>Erikoissairaanhoido</i>	<i>-3 697 228</i>	<i>-3 800 000</i>	<i>-3 800 000</i>	<i>0</i>	<i>0,00</i>
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-15 796	-13 300	-13 600	-300	2,30
Avustukset	-110 957	-130 500	-114 000	16 500	-12,60
Muut toimintakulut	-3 373	-7 165	-8 050	-885	12,40
Toimintamenot yht. ulk.	-12 470 083	-13 080 905	-13 051 960	28 945	-0,20
Sisäiset kulut yhteensä	-130 471	-141 000	-135 640	5 360	-3,80
Sis ja ulk kulut yhteensä	-12 600 554	-13 221 905	-13 187 600	34 305	-0,30
Netto ennen poistoja	-12 071 827	-12 733 543	-12 696 500	37 043	-0,30
Poistot yht.	-1 661	-1 110	-460	650	-58,60
Netto	-12 073 488	-12 734 653	-12 696 960	37 693	-0,30

2.2 Lomatoimen osasto

Toimielin: kunnanhallitus

Tulosyksikkö: lomatoiminnan hallinto ja lomitukset

Vastuuhenkilö: lomituspalvelujohtaja

Toiminta-ajatus: Lomituspalvelujen tarkoituksena on turvata paikallisyksikön alueella (Toholampi, Lestijärvi ja Kannus sekä Ullava, Kälviä ja Lohtaja) olevien maatalousyritysten toiminta yrittäjien vuosilomien ja sijaisapujen aikana sekä turkistilojen toiminta yrittäjien vuosilomien aikana.

Tavoitteet 2021

Tavoite	Mittari	Mittarin tavoitearvo
Lomituspalvelut järjestetään taloudellisesti, tarkoituksenmukaisesti ja asiakaslähtöisesti	Asiakastyytyväisyyskysely Lomituspäivien määrän ja hinnan seuraaminen	Asiakastyytyväisyyden tavoitearvot vähintään 4,0 Lomitustilastojen seuranta kuukausittain. Ennakon tarkistukset 30.4. ja tarvittaessa myös 30.9 tilanteen mukaan
Työhyvinvoinnin edistäminen ja työtapaturmien ehkäiseminen	Tapaturmat Sairauspoissaolot	Tapaturmat ja sairauspoissaolot vähenevät vuodesta 2020
Henkilöstön ammattitaidon ylläpito ja kehittäminen	Henkilöstön koulutus	Lomahallinnon ja lomittajien koulutukset kartoitetun tarpeen ja koulutussuunnitelman mukaisesti

Vuoden 2021 tavoitteissa painopiste on asiakastyytyväisyyden lisäksi henkilöstön hyvinvoinnissa ja osaamisessa. Lomittajien työtapaturmia pyritään ehkäisemään säännöllisillä tiloille tehtävillä työolosuhdekartoituksilla. Tilakäynneillä, tyhy-toiminnalla ja aktiivisella yhteistyöllä työterveyshuollon kanssa pyritään vähentämään sairauspoissaoloja. Työvoiman rekrytoinnissa ja koulutuksessa tehdään yhteistyötä Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymän kanssa. Lomahallinto käy esittelemässä lomituspalveluja maatalousalan opiskelijoille ja osallistuu aktiivisesti koulutusta ja työvoiman saantua kehittäviin yhteistyöryhmiin.

Laajempi maatalouslomituksen hallinnon uudistus toteutuu alustavien arvioiden mukaan noin vuonna 2025. Maatalouden rakennemuutoksen nopean etenemisen vuoksi STM on katsonut, että maatalouslomituksen hallintoa on tarpeen sopeuttaa jo ennen laajempaa hallinnon uudistusta. Melan tavoitteena on yhdistää paikallisyksiköitä suuremmiksi kokonaisuuksiksi vuoden 2022 (tai viimeistään vuoden 2023) alussa. Toholammin kunnan tavoitteena on, että alueen lomituspalvelut järjestetään edelleen Toholammin paikallisyksiköstä.

Tunnusluvut

	TP2019	TA2020	TA2021
Toteutuneet maatalousyrittäjien lomapäivät	23.647	24.000	21.000
Nettopäiväkustannus e/pv	173,35	176,34	180,07
Lomaan oikeutetut maatalousyrittäjät	510	490	455
Lomaan oikeutetut turkistilat	14	14	14
Lomaan oikeutetut turkistuottajat	18	18	18
Toteutuneet turkistarhaajien lomapäivät	vuosiloma 252 pv lisävapaa 720 h	vuosiloma 270 pv lisävapaa 700 h	vuosiloma 270 pv lisävapaa 700 h

	TP2019	TA2020	TA2021
Vakinaiset viranhaltijat	2	2	2
Määräaikaiset viranhaltijat			
Vakinaiset työsuhteiset	78	85	83
Määräaikaiset työsuhteiset	12	10	10
Tilapäiset	16 htv/36	13 htv	10 htv

Talousarvio

LOMATOIMEN OSASTO	TP2019	TA2020	TA2021	Muutos 20>21	Muutos-%
Myyntituotot	4 596 857	4 884 500	4 338 471	-546 029	-11,20
Maksutuotot	724 422	605 500	587 500	-18 000	-3,00
Tuet ja avustukset	10 996	30 000	20 000	-10 000	-33,30
Toimintatuotot yht. ulk.	5 332 275	5 520 000	4 945 971	-574 029	-10,40
Sisäiset tuotot yht.	453	0	0	0	0,00
Sis ja ulk tuotot yhteensä	5 332 729	5 520 000	4 945 971	-574 029	-10,40
Palkat ja palkkiot	-3 467 789	-3 713 600	-3 416 600	297 000	-8,00
Eläkekulut	-707 749	-729 260	-614 020	115 240	-15,80
Muut henkilösivukulut	-248 143	-215 640	-122 160	93 480	-43,40
Palvelujen ostot	-590 695	-599 300	-519 220	80 080	-13,40
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-38 075	-47 900	-44 000	3 900	-8,10
Avustukset	-96 576	-80 000	-85 000	-5 000	6,30
Muut toimintakulut	-13 250	-20 700	-15 981	4 719	-22,80
Toimintamenot yht. ulk.	-5 162 278	-5 406 400	-4 816 981	589 419	-10,90
Sisäiset kulut yhteensä	-100 230	-113 600	-128 990	-15 390	13,50
Sis ja ulk kulut yhteensä	-5 262 507	-5 520 000	-4 945 971	574 029	-10,40
Netto ennen poistoja	70 221	0	0	0	0,00
Netto	70 221	0	0	0	0,00

2.3 Tekninen osasto

Vastuuhenkilö	tekninen johtaja
Toiminta-ajatus:	Tuottaa taloudellisia ja tarkoituksenmukaisia palveluja eri hallintokunnille sekä osittain kuntalaisille, kuten kunnallistekniikan, tilapalvelun, it-palvelujen, ruokahuollon ja siivoustoimen osalta.

Teknisen osaston vastuulla on myös rakennus- ja ympäristölautakunta. Lautakunnan tulosalue jakaantuu rakennustarkastukseen, ympäristönsuojeluun. Lautakunta päättää myös yksityistielain mukaan tielautakunnalle kuuluvat asiat. Palotoimi, ympäristöterveydenhuolto ja maaseututoimi hoidetaan ostopalveluna.

Tavoitteet 2021

Tavoite	Mittari	Mittarin tavoitearvo
Viihtyisä elinympäristö (kunnan strategia)		
Viihtyisä ja turvallinen elinympäristö	Asukasluku kehitys ja Myönnetyt rakennusluvut	Asukasluku 2020 < 2021 Myönnetyt luvat n.60 kpl/v
Eheän yhdyskuntarakenteen edistäminen sekä viihtyisät, turvalliset asuinympäristöt	Toteutuneet kunnossapito ja kehitystoimenpiteet kiinteistöillä ja kaava-alueella	Suunniteltujen kunnossapito ja kehitystoimenpiteiden toteutuminen kiinteistöjen, kaavateiden, torialueen ja puistojen osalta
Tasapainoinen talous		
Käyttötalous	Osaston talousarvion netto	Menot ja tulot tasapainossa siten, että teknisen toimen netto vaatimus täyttyy

Rakennusvalvonta, ympäristönsuojelu ja kaavoitus

Rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun asioiden hoito ostetaan jatkossa ostopalveluina Ylivieskan kaupungilta. Ylivieskan kaupunki perusti uudet rakennustarkastajan ja ympäristötarkastajan virkasuhteet. Viranhaltijat aloittivat tehtävissään 1.9.2020 alkaen. Rakennustarkastajan ostopalvelun osuus on keskimäärin 2,5 päivää viikossa ja ympäristötarkastajan osuus 2 päivää viikossa.

Tavoitteet vuodelle 2021 on rakennustarkastuksen ja ympäristönsuojelun toiminnan kehittäminen. Sähköinen asiointipalvelun Lupapisteen hankinta on tehty ja palvelu otetaan käyttöön kevään aikana.

Kaavoituksen osalta on tavoitteena saada laadittua kaavoitusohjelma vuosille 2021–2026. Vuonna 2021 aloitetaan kirkonseudun osayleiskaavan päivittäminen. Wpd Finland Oy:n esityksestä Toholammin kunta käynnisti Toholampi-Lestijärven tuulipuiston sekä Länsi-Toholammin tuulipuiston osayleiskaavan päivittämisen, koska voimassa olevat kaavamääräykset ovat tuulivoimatoiminnan rakentamisen aloittamisen osalta vanhentuneita. Voimalakehitys on ollut ennalta-arvaamattoman nopeaa ja voimaloiden teho, ja maksimikorkeudet ovat kasvaneet merkittävästi aiempien kaavojen aloittamisesta. Kaavojen päivittämisen tavoitteena on, että voimalat olisivat yksikköteholtaan noin 8 MW. Kaavoitushanke teetetään konsulttityönä Ramboll Oy:ltä ja tavoitteena on saada päivitystyö

valmiiksi vuoden 2021 aikana.

Tuulivoimarakentaminen lisää rakennuslupatuloja vuosille 2021 ja 2022, koska tuulivoimaloiden tehon ja korkeuden muutosten vuoksi tulee tuulivoimaloille hakea uudet rakennusluvut. Vuodelle 2021 on laskettu 40 tuulivoimalan rakennuslupatuloa.

Tavoitteet suunnitelmakaudella 2021–2025 on rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun toiminnan kehittäminen. Tavoitteena on rakennusjärjestyksen uusiminen, maa-ainestaksan sekä ympäristönsuojelumääräyksien tarkistaminen.

Kiinteistöjen ja teiden kunnossapito

Kiinteistönhoidon ja kunnossapidon osalta on hallinnollisesti tulossa muutos siten, että tekniselle osastolle on perustettu kiinteistöpäällikön virka. Kiinteistöpäällikkö toimii teknisen johtajan alaisuudessa ja vastaa tilapalveluiden toiminnasta omalla vastuualueellaan. Kiinteistöpäällikön toimenkuvana on huolehtia kunnan omistamien rakennettujen kiinteistöjen teknisestä hallinnasta, ylläpidon järjestämisestä ja vuosikorjausten toteuttamisesta. Kiinteistöpäällikkö toimii kunnan asuntoviranomaisena ja Kiinteistö Oy Toholammin vuokratalojen toimitusjohtajana. Tehty muutos on osa hallinto- ja teknisen osaston sisäistä työ- ja tehtäväjärjestelyä ja muutos tulee voimaan vuoden alusta alkaen.

Kiinteistönhoidon ja kunnossapidon osalta toiminnallisesti on tulossa merkittävä muutos, kun kunnan oma talonmiestoiminta lakkaa tulevan vuoden aikana ja kunta siirtyy kokonaan ostamaan kiinteistönhoidon palvelujen tuottamisen ostopalveluina. Tavoitteet vuodelle 2021 on kiinteistönhoidon tehtävien selkeyttäminen, palveluiden laajempi kilpailuttaminen ja yhteistyön tiivistäminen kunnan ja Kiinteistö Oy Toholammin vuokratalojen kanssa. Kiinteistöillä tehdään korjaustoimenpiteitä kiinteistöjen korjausohjelman mukaisesti. Tavoitteena on myös jatkaa kiinteistöjen kameravalvonnan ja kiinteistöjen sähköisen ovilukitusjärjestelmän kehittämistä.

Teiden ja yleisten alueiden kunnossapitotöitä tehdään korjausohjelman mukaisesti. Talousarvion investointiosaan on varattu 50 000 € kaavateiden rakentamiseen ja kunnossapitoon. Vuonna 2021 toteutetaan Perkkiöntien alkuosan peruskorjaus sekä jatketaan katuvalaistuksen muuttamista led-tekniikalle.

Tavoitteet suunnitelmakaudella 2021–2025 on kiinteistönhoidon kehittäminen ja laatutason parantaminen, kiinteistökannan suunnitelmallinen supistaminen siten, että kiinteistöjen käyttöasteet saataisiin tarvetta vastaavaksi. Tieverkon ja yleisten alueiden kunnossapidon osalta tavoitteet suunnitelmavuosille ovat kaavateiden korjausvelan pienentäminen, katuvalaistuksen muuttaminen led-tekniikalle sekä torialueen liikennejärjestelyiden ja ilmeen parantaminen.

Rakentaminen

Toholammin kirkonkylän koulukeskuksen uudisrakennuksen rakentaminen on käynnissä ja kohde valmistuu lokakuun loppuun mennessä. Kohteen käyttöönottoon varataan pari kuukautta ja koulunkäynti uusissa tiloissa on mahdollista aloittaa vuoden 2022 alusta. Kunta jatkaa omiana työnään koulukeskuksen liikenne- ja piha-alueiden rakentamista.

Kuusiston koulun korjaussuunnittelu valmistuu alkuvuodesta. Laajempaa korjausta ei ole mahdollista aloittaa ennen uudisrakennuksen valmistumista. Vuodelle 2021 on suunnitelmassa tehdä Kuusiston koulun liikuntasalin puoleisen päädyn sisäänkäynnin muutostyöt ja ulkoportaat.

Yleisurheilukentän arkkitehtisuunnittelu on käynnissä ja suunnitelmat valmistuvat alkuvuodesta. Hankkeelle haetaan avustusta opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Hankekohtainen avustuksen määrä on suunnitelmahankkeissa 30 % arvioiduista kustannuksista, mutta ei kuitenkaan enempää kuin 750 000 €. Toholammin yleisurheilukentän kustannusarvio 1 550 000 € ja lisäksi

jääkiekkokaukalon uudelleen sijoitteluun on varattu 50 000 €. Opetus- ja kulttuuriministeriö on hyväksynyt Toholammin kunnan yleisurheilukenttä hankeen liikuntapaikkojen ja niihin liittyvien vapaa-aikatilojen perustamishankkeiden rahoitussuunnitelmaan vuodelle 2021. Rahoitussuunnitelman mukaan avustusta hankkeelle oltaisiin myöntämässä 460 000 €. Päätökset avustuksesta tehdään kevään aikana. Yleisurheilukentän rakentaminen olisi mahdollista aloittaa kesällä 2021 ja hanke valmistuisi vuoden 2022 syksyllä.

Toholammin paloasema toimii tällä hetkellä väistötiloissa. Uusien toimitilojen osalta on selvitetty eri ratkaisuvaihtoehtoja. Ratkaisuvaihtoehtoina on yksityisomisteisen kiinteistön muuttaminen paloasematiloiksi, jonka tavoitehinalaskelma on noin 830 000 €. Toisena vaihtoehtona on paloasema uudisrakennuksena, jonka tavoitehinalaskelma on 1 115 000 €. Kunta on pyytänyt pelastuslaitoksen kannanottoa asiaan. Kunta on esittänyt uusiksi toimitiloiksi yksityisomisteisen kiinteistön muuttamista paloasematiloiksi. Kunnan on mahdollista hakea paloasemahankkeelle avustusta palosuojelurahastolta. Kunnille voidaan myöntää erityisavustusta mm. Uusien paloasemien rakentamiseen sekä kiinteistön hankintaan. Avustuksen määrä voi olla enintään 40 % hyväksyttävistä kustannuksista ja kerralla enintään 220 000 €. Palosuojelurahasto tekee päätökset avustettavista hankkeista maaliskuuhun 2021.

Hautakankaan kaatopaikan maisemointityö on käynnissä. Kunta tekee maisemointityön omana työnään. Ainoastaan kaatopaikan tiivistyskerroksen rakentaminen on kilpailutettu omaksi urakaksi, joka valmistuu kesäkuun loppuun mennessä. Maisemointi on saatava valmiiksi vuoden 2021 loppuun mennessä ELY-keskuksen päätöksen mukaisesti. Maisemointityön kokonaiskustannusarvio on noin 260 000 €.

Ruokahuolto

Ruokahuoltoyksikköön kuuluu palvelutalo Männistön keskuskeittiö ja Sykäräisen koulun keittiö, jotka ovat valmistuskeittiöitä. Lisäksi jakelukeittiöt: päiväkodilla, Viitojan ja Kleemolan koululla sekä keskustan koululaisten ruokailupaikat Artesaaniopistolla ja Kuusiston koululla. Näihin paikkoihin ruoan toimittaa keskuskeittiö ja sieltä lähtee ruoka myös toimintakeskukseen, Pesäpuulle ja kotipalveluasiakkaille sekä tietenkin palvelutalon asukkaille ja henkilökunnalle.

Ruokahuollon toimintaa on vaikeuttanut jo pidempään jatkunut toiminta poikkeusolosuhteissa kirkonkylän koulukeskuksen tilanteen vuoksi. Kouluruokailut joudutaan hoitamaan varustetasoltaan melko heikoissa ja muutenkin ongelmallisissa olosuhteissa. Koronaepidemia on lisännyt työskenteilyn haastavuutta, koska vaikutukset toimintaan voivat tulla todella nopeasti. Koronan vuoksi kovin pitkälle meneviä suunnitelmia ei voida tehdä. Nykyinen järjestely kuormittaa henkilökuntaa ja sitä tarvitaan enemmän. Haasteena on saada työvoima riittämään vaihtuvissa tilanteissa, eikä sijaisia saada kovinkaan helposti.

Tavoitteet vuodelle 2021 on Jamix-ruokatuotanto-ohjelman kokonaisvaltainen käyttöönotto, joka helpottaa tilausten tekoa sekä määrien hallintaa. Sykäräisen koulun ruoan valmistaminen siirtyy keskuskeittiölle, josta ruoka kuljetetaan koululle. Ateriahinnat on tarkastettu vastaamaan nykyistä kustannustasoa ja uudet hinnat otetaan käyttöön vuoden alusta. Elintarvikehankintojen osalta kuumme Kokkolan hankintarenkaaseen, jonka nykyiset sopimukset ovat voimassa vielä vuoden 2021, mutta uusiin kilpailutuksiin on varauduttava jo ensivuoden aikana.

Tavoitteet suunnitelmakaudelle 2021–2025 on ruokahuoltoyksikön toiminnan kehittäminen muuttuvassa toimintaympäristössä. Uusi jakelukeittiö koulukeskukseen valmistuu vuonna 2022 ja koulujen ruokailu siirtyy yhteen paikkaan vuonna 2023, mikä laskee ruokahuollon kustannuksia. Muutoksen myötä henkilöstömäärä tulee sopeuttaa vastaamaan tarvetta ja muutoksessa hyödynnetään keittiömitoituksen tuloksia. Elintarvikkeiden tilaus helpottuu ja tilat riittävät sekä koululla, että Männistössä paremmin. Muutoksen myötä ei tarvitse enää kuljettaa astioita edestakaisin tiskattavaksi ja ruokaa tarvitsee kuljettaa vain yhteen paikkaan. Myös ruokamäärät tulevat pienenevän.

Siivousyksikkö

Siivousyksikkö tuottaa puhtauspalvelua lähes kaikkiin kunnan kiinteistöihin. Siivousyksikön talousarvioon on varattu kaikkien kiinteistöjen ja toimintojen puhdistusaine ja siivoustarvikemäärärahat, jotka menekin mukaan laskutetaan eri kohteilta. Kalustorahat laskutetaan sisäisesti tilikauden aikana toimitusten mukaisesti. Laskutettavaa ulkoista siivousta tehdään kansalaisopistolle ja eläinlääkäriin tiloihin. Soiten kohteita on toimintakeskus, terveyskeskus, tilapäishoidonyksikkö, työterveys, mental-osasto, hammashoitola ja vanhustaluyksikkö Männistö. Kohteiden siivous sisältyy kiinteistön vuokraan. Aineet, välineet ja saniteettitarvikkeet hankitaan Kokkolan hankintarenkaan sopimusten mukaisesti.

Tavoitteet vuodelle 2021 on toiminnan suunnittelu ja kehittäminen. Siivouksen tuntihinta vuodelle 2021 on tarkistettu. Lisäksi tavoitteena on yhteistyön parantaminen kiinteistönhoidon kanssa. Tavoitteet suunnitelmakaudelle 2021–2025 on siivousyksikön toiminnan kehittäminen muuttuvassa toimintaympäristössä. Henkilöstöä on eläköitymässä suunnitelmavuosien aikana 8 henkilöä, mikä on merkittävä muutos. Muutos on niin merkittävä, että toiminnan suunnittelua on tehtävä uusiksi ja suunnittelussa hyödynnetään siivousmitoituksen tuloksia. Haasteena toiminnalle on osaavan henkilöstön saatavuus tulevaisuudessa.

Tunnusluvut

Henkilöstö	Virat ja toimet kpl	TP2019	TA2020	TA2021
Vakinaiset viranhaltijat	2	2	3	2
Määräaikaiset viranhaltijat	1	0,5	1	1
Vakinaiset työsuhteiset	34	31,5	31,5	27,5
Määräaikaiset työsuhteiset		4	4,5	7
Muut tilapäiset				
Yhteensä	37	38	40	37,5

Talousarvio

TEKNINEN OSASTO	TP2019	TA2020	TA2021	Muutos 20>21	Muutos-%
Myyntituotot	628 178	791 180	749 500	-41 680	-5,30
Maksutuotot	99 138	163 500	163 500	0	0,00
Tuet ja avustukset	7 571	0	0	0	0,00
Muut toimintatuotot	1 188 343	1 173 105	1 166 034	-7 071	-0,60
Toimintatuotot yht. ulk.	1 923 230	2 127 785	2 079 034	-48 751	-2,30
Sisäiset tuotot yht.	3 096 961	3 027 900	3 037 440	9 540	0,30
Sis ja ulk tuotot yhteensä	5 020 191	5 155 685	5 116 474	-39 211	-0,80
Palkat ja palkkiot	-1 160 663	-1 274 765	-1 239 895	34 870	-2,70
Eläkekulut	-273 877	-293 210	-278 270	14 940	-5,10
Muut henkilösivukulut	-30 887	-51 660	-41 780	9 880	-19,10
Palvelujen ostot	-1 292 483	-1 518 425	-1 623 751	-105 326	6,90
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-1 130 950	-1 112 765	-1 136 746	-23 981	2,20
Muut toimintakulut	-80 691	-64 350	-70 040	-5 690	8,80
Toimintamenot yht. ulk.	-3 969 550	-4 315 175	-4 390 482	-75 307	1,70
Sisäiset kulut yhteensä	-1 049 542	-984 200	-980 440	3 760	-0,40
Sis ja ulk kulut yhteensä	-5 019 092	-5 299 375	-5 370 922	-71 547	1,40
Netto ennen poistoja	1 099	-143 690	-254 448	-110 758	77,10
Poistot yht.	-740 564	-708 030	-683 430	24 600	-3,50
Netto	-739 464	-851 720	-937 878	-86 158	10,10

2.4. Sivistysosasto

Toimielin:	Sivistyslautakunta
Vastuhenkilö:	Sivistysjohtaja
Toiminta-ajatus:	Sivistyslautakunta vastaa kirjasto-, varhaiskasvatus- ja opetuspalvelujen (aamu- ja iltapäivätoiminta, esi- ja perusopetus, lukio, ostopalveluna kansalaisopisto) sekä kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntapalvelujen toteuttamisesta ja kehittämisestä.

Toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella 2021–2025

Sivistystoimen suurin toimintaympäristön muutos suunnitelmakaudella on keskustan koulunmäen uuden koulun valmistuminen vuoden 2021 lopulla.

Sivistystoimen toiminnan perustana on lapsi- ja nuorisoystävällinen Lamppi.

Sivistystoimen hallinto

Toholampi on valittu Opetushallituksen, Opetusministeriön ja kehittämiskeskus Valterin hallinnoimaan opiskeluhuollon kansalliseen kehittämissuunnitelmaan. Toholammin kehittämiskohteeksi projektissa on valittu koulujen yhteisöllisen opiskeluhuollon vuosikello.

Vapaa sivistystyö (kansalaisopisto)

KanTo kansalaisopiston opetustoiminnan ostopalveluun on varattu 40 000 €.

Kirjasto

Toholammin kirjastossa jatketaan loppuvuodesta 2020 aloitettuja omatoimiaukioloja. Henkilökunnan palveluaika pysyy samana, mutta asiakkaat voivat käyttää kirjastoa myös omatoimisesti esimerkiksi ilta-aikaan ja viikonloppuisin.

Kirjastossa panostetaan vuonna 2021 koulu yhteistyöhön sekä kirjallisuusaiheisten tapahtumien järjestämiseen koronatilanteen aiheuttamat rajoitteet huomioiden.

Toholammin kirjasto osallistuu kansalliseen Kirjastojen ympäristötietoisuus 2020-luvulle –hankkeeseen. Tarkoituksena on kehittää työkalu, jonka avulla yleiset kirjastot voivat arvioida omia ympäristövaikutuksiaan. Hankkeeseen osallistuu 14 erikokoista kirjastoa eri puolilta Suomea.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksessa jatketaan ulkopäiväkotitoimintaa ja sen kehittämistä. Tärkeinä painopistealueina varhaiskasvatuksen toiminnassa ovat edelleen lasten tunnetaidot ja liikunnan lisääminen. Kestävän elämäntavan tavoitteet (sosiaalinen, ekologinen, taloudellinen ja kulttuurinen kestävä kehitys) ohjaavat varhaiskasvatusta ja sen toimintakulttuuria.

Perusopetus

Keskustan uusi alakoulurakennus valmistuu syksyllä 2021. Sen opetustoimintaan liittyvät käytännön ratkaisut, ICT- ja kalustehankinnat ovat valmistelussa.

NEPSY-koulutuksen hankkimista opettajille ja koulunkäynninohjaajille jatketaan edelleen. Neuropsykiatriset erityispiirteet lapsilla ja nuorilla voivat aiheuttaa muun muassa oppimisvaikeuksia, hankaluuksia sitoutua koulutukseen ja ongelmia sosiaalisissa suhteissa.

Lukio

Oppivelvollisuuslain muutos on valmistelussa, laki tulee voimaan vuonna 2021. Muutoksen myötä oppivelvollisuusikä korottuisi 18 ikävuoteen. Oppivelvollisuuden laajentaminen edellyttää seuranta- ja ohjausvelvoitteiden ohella toisen asteen maksuttomuutta. Oikeus maksuttomaan koulutukseen kestäisi sen kalenterivuoden loppuun, jolloin opiskelija täyttää 20 vuotta.

Opetus ja päivittäinen ruokailu ovat nykyisinkin opiskelijoille ilmaisia, mutta niiden lisäksi maksuttomia olisivat opetuksessa tarvittavat oppikirjat, muut materiaalit ja työvälineet ml. tietokone. Toholammilla lukiokustannukset kasvaisivat lakimuutoksen takia vuonna 2021 n. 18 750 €.

Kulttuuri

Kulttuuritilaisuuksia järjestetään koronavirusepidemian aiheuttamat rajoitukset huomioon ottaen. Luodaan mahdollisuuksia osallistumiseen ja sosiaalisiin kontakteihin.

Liikunta

Liikuntatoimen tavoitteena on tavoittaa yhä laajemmin ikäihmiset ja saada eläköityvät kuntalaiset ohjaustoiminnan piiriin. Suositulla seniorikortilla on tuettu yli 64-vuotiaiden kuntalaisten liikuntaa, korttietuuden jatkamiseen vuonna 2021 on varauduttu.

Liikuntaneuvonnan kehittäminen seutukunnallisesti on tulevan vuoden tärkeimpiä tavoitteita.

Kunnan tärkeimmät tukitoimet yhdistyksille ovat avustukset ja liikuntapaikkojen (Lampin halli) hinnan noston pitäminen suotuisana.

Retkeilyreitihankkeen kuntaosuus 14 800 € vuodelle 2021 on varattu liikuntatoimen talousarvioon.

Investoinneissa on varattu määräraha yleisurheilukentän rakentamisen aloittamiseen vuonna 2021.

Nuoriso

Ennalta ehkäisevään, varhaiseen puuttumiseen tähtäävään nuorisotyöhön ja varhaisnuorisotyöhön panostetaan. Nuorisotoimen toiminta keskittyy tulevana tilikautena nuorisovaltuusto toiminnan ylläpitoon ja seutukunnalliseen yhteistyöhön.

TUNNUSLUVUT

Suoritteiden määrä	TP 2019	TA 2020	TA 2021
Päivähoitopaikat	112	100	96
Esikoulun oppilaat 20.9.	51	45	30
Aamu- ja iltapäivätoiminta 20.9.	24	13	24
1-6 lk oppilaat 20.9.	263	270	256
Pikku Hermannin 20.9.	6	5	6
7-9 lk oppilaat 20.9.	149	155	155
Perusopetus yhteensä 20.9.	418	430	417
Päivälukion oppilaat 20.9.	84	85	85
Kulttuurisalin kävijämäärä	6 481	7 000	6 500
Kulttuuriavustukset yhdistyksille €	7 500	8 000	8 000
Liikuntatoimen avustukset €/asukas	13 300		12 000 (4,05€/as)
Nuorisotoimen avustukset €/asukas	4 000		12 500 (4,22€/as)
Nuorisovaltuuston kokoontuminen	6	5	5
Kirjasto: lainaus/asukas		17	17
Kirjasto: käynnit/asukas		13	13

Henkilöstö	Virat ja toimet kpl	TP 2019	TA 2020	TA 2021
Vakinaiset viranhaltijat	63	48	51	47,5
Määräaikaiset viranhaltijat		3,5	0	3,5
Vakinaiset työsuhteiset	26	24	24,6	29,8
Määräaikaiset työsuhteiset	4,8	13	12,6	10,6
Muut tilapäiset				
Yhteensä	93,8	88,5	88,2	91,4

Talousarvio

SIVISTYSOSASTO	TP2019	TA2020	TA2021	Muutos 20>21	Muutos-%
Myyntituotot	267 002	197 650	254 700	57 050	28,90
Maksutuotot	143 087	120 000	123 050	3 050	2,50
Tuet ja avustukset	169 314	117 900	95 500	-22 400	-19,00
Muut toimintatuotot	17 411	6 400	8 800	2 400	37,50
Toimintatuotot yht. ulk.	596 815	441 950	482 050	40 100	9,10
Sisäiset tuotot yht.	45 827	38 100	38 300	200	0,50
Sis ja ulk tuotot yhteensä	642 642	480 050	520 350	40 300	8,40
Palkat ja palkkiot	-3 491 684	-3 477 131	-3 641 145	-164 014	4,70
Eläkekulut	-682 700	-679 490	-700 530	-21 040	3,10
Muut henkilösivukulut	-94 746	-142 530	-123 450	19 080	-13,40
Palvelujen ostot	-855 632	-865 400	-921 720	-56 320	6,50
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-253 238	-273 980	-269 260	4 720	-1,70
Avustukset	-206 753	-263 000	-195 600	67 400	-25,60
Muut toimintakulut	-143 878	-140 880	-138 410	2 470	-1,80
Toimintamenot yht. ulk.	-5 728 631	-5 842 411	-5 990 115	-147 704	2,50
Sisäiset kulut yhteensä	-2 231 741	-2 194 500	-2 267 720	-73 220	3,30
Sis ja ulk kulut yhteensä	-7 960 372	-8 036 911	-8 257 835	-220 924	2,70
Netto ennen poistoja	-7 317 730	-7 556 861	-7 737 485	-180 624	2,40
Poistot yht.	-55 117	-41 560	-30 680	10 880	-26,20
Netto	-7 372 846	-7 598 421	-7 768 165	-169 744	2,20

2.5 Käyttötalous yhteensä

KÄYTTÖTALOUS YHTEENSÄ	TP2019	TA2020	TA2021	Muutos 20>21	Muutos-%
Myyntituotot	5 600 498	5 967 530	5 369 721	-597 809	-10,00
Maksutuotot	966 647	889 000	874 050	-14 950	-1,70
Tuet ja avustukset	212 758	172 900	140 500	-32 400	-18,70
Muut toimintatuotot	1 212 927	1 181 367	1 176 834	-4 533	-0,40
Toimintatuotot yht. ulk.	7 992 829	8 210 797	7 561 105	-649 692	-7,90
Sisäiset tuotot yht.	3 531 460	3 433 300	3 512 790	79 490	2,30
Sis ja ulk tuotot yhteensä	11 524 289	11 644 097	11 073 895	-570 202	-4,90
Palkat ja palkkiot	-8 489 867	-8 884 396	-8 705 090	179 306	-2,00
Eläkekulut	-1 916 402	-1 971 870	-1 885 890	85 980	-4,40
Muut henkilösivukulut	-373 360	-426 830	-301 030	125 800	-29,50
Palvelujen ostot	-14 457 375	-15 207 255	-15 266 841	-59 586	0,40
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-1 438 058	-1 447 945	-1 463 606	-15 661	1,10
Avustukset	-414 286	-473 500	-394 600	78 900	-16,70
Muut toimintakulut	-241 193	-233 095	-232 481	614	-0,30
Toimintamenot yht. ulk.	-27 330 541	-28 644 891	-28 249 538	395 353	-1,40
Sisäiset kulut yhteensä	-3 511 983	-3 433 300	-3 512 790	-79 490	2,30
Sis ja ulk kulut yhteensä	-30 842 525	-32 078 191	-31 762 328	315 863	-1,00
Netto ennen poistoja	-19 318 236	-20 434 094	-20 688 433	-254 339	1,20
Poistot yht.	-797 342	-750 700	-714 570	36 130	-4,80
Netto	-20 115 577	-21 184 794	-21 403 003	-218 209	1,00

3. TULOSLASKELMA 2021

Toholammin kunta	TP2019	TA2020	TA2021	Muutos 20>21	Muutos-%
TULOSLASKELMA					
TOIMINTATUOTOT					
Myyntituotot	5 600 498	5 967 530	5 369 721	-597 809	-10,00
Maksutuotot	966 647	889 000	874 050	-14 950	-1,70
Tuet ja avustukset	212 758	172 900	140 500	-32 400	-18,70
Muut toimintatuotot	1 212 927	1 181 367	1 176 834	-4 533	-0,40
Toimintatuotot yhteensä	7 992 829	8 210 797	7 561 105	-649 692	-7,90
TOIMINTAKULUT					
Henkilöstökulut					
Palkat ja palkkiot	-8 489 867	-8 884 396	-8 705 090	179 306	-2,00
Henkilösivukulut					
Eläkekulut	-1 916 402	-1 971 870	-1 885 890	85 980	-4,40
Muut henkilösivukulut	-373 360	-426 830	-301 030	125 800	-29,50
Palvelujen ostot	-14 457 375	-15 207 255	-15 266 841	-59 586	0,40
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-1 438 058	-1 447 945	-1 463 606	-15 661	1,10
Avustukset	-414 286	-473 500	-394 600	78 900	-16,70
Muut toimintakulut	-221 716	-233 095	-232 481	614	-0,30
Toimintakulut yhteensä	-27 311 065	-28 644 891	-28 249 538	395 353	-1,40
TOIMINTAKATE	-19 318 236	-20 434 094	-20 688 433	-254 339	1,20
Verotulot	9 316 387	9 575 000	9 370 000	-205 000	-2,10
Valtionosuudet	10 347 416	11 163 600	11 661 660	498 060	4,50
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotuotot	27 473	25 000	35 000	10 000	40,00
Muut rahoitustuotot	19 689	10 000	10 000	0	0,00
Korkokulut	-133 864	-170 000	-170 000	0	0,00
Muut rahoituskulut	-9 135	-5 000	-7 000	-2 000	40,00
VUOSIKATE	249 730	164 506	211 227	46 721	28,40
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunn.mukaiset poistot	-797 342	-750 700	-714 570	36 130	-4,80
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	-547 612	-586 194	-503 343	82 851	-14,10

Tuloslaskelma tulosalueittain

TP2019	Toholammin kunta	TA2020	TA2021	TA2021 SOITEn	SU2022	SU2023	SU2024	SU2025	Muutos-% 2020-2021	
	Hallinto-osasto		ilmoittamalla luvuilla							
-823 038	Kunnanhallitus	-1 097 643	-1 051 990	-1 051 990	-967 660	-976 285	-1 002 350	-995 160	-4,2	
-7 274 271	+ Perusturvapalvelut	-7 600 000	-7 600 000	-7 324 000	-7 324 000	-7 324 000	-7 324 000	-7 324 000	0,0	
-3 697 228	+ Erikoissairaanhoidon palvelut	-3 800 000	-3 800 000	-4 840 000	-4 840 000	-4 840 000	-4 840 000	-4 840 000	0,0	
-164 358	+ Eläkevastuut	-170 900	-188 300	-188 300	-188 300	-188 300	-188 300	-188 300	10,2	
-112 932	+ Muu perusterv. hoidon palvelut	-65 000	-56 210	-56 210	-56 210	-56 210	-56 210	-56 210	-13,5	
-12 071 827	Hallinto yhteensä	-12 733 543	-12 696 500	-13 460 500	-13 376 170	-13 384 795	-13 410 860	-13 403 670	-0,3	
70 221	Lomatoinen osasto		0	0	0	0	0	0		
	Tekninen osasto									
-431 661	Hallinto ja toimisto	-352 565	-355 528	-355 528	-352 848	-210 684	-218 578	-221 460	0,8	
1 024 303	Tilapalvelut	811 590	702 200	702 200	851 574	835 720	827 818	819 265	-13,5	
-304 178	Palo- ja pelastuslaitos	-343 500	-356 900	-356 900	-356 900	-356 900	-356 900	-356 900	3,9	
12 826	Rakennus- ja ympäristöasiat	80 480	43 800	43 800	-12 330	-96 630	-96 630	-96 630	-45,6	
-49 866	Maaseututoiminta	-55 900	-54 120	-54 120	-54 120	-54 120	-54 120	-54 120	-3,2	
-250 325	Ympäristöterveys ja ympäristöasiat	-283 795	-233 900	-233 900	-233 900	-233 900	-233 900	-233 900	-17,6	
1 099	Tekninen yhteensä	-143 690	-254 448	-254 448	-158 524	-116 514	-132 310	-143 745	77,1	
	Sivistysosasto									
-625 423	Sivistys	-616 920	-572 265	-572 265	-551 003	-551 984	-554 466	-557 167	-7,2	
-1 225 411	Päivähoito	-1 384 675	-1 369 230	-1 369 230	-1 377 803	-1 387 269	-1 396 611	-1 406 031	-1,1	
-5 084 696	Koulutus	-5 123 110	-5 332 210	-5 276 640	-5 473 429	-5 508 833	-5 540 217	-5 570 466	4,1	
-382 200	Vapaa-aika	-432 156	-463 780	-463 780	-480 336	-484 495	-485 970	-487 756	7,3	
-7 317 730	Sivistys yhteensä	-7 556 861	-7 737 485	-7 681 915	-7 882 571	-7 932 581	-7 977 264	-8 021 420	2,4	
-19 318 237	TOIMINTAKATE	-20 434 094	-20 688 433	-21 396 863	-21 417 265	-21 433 890	-21 520 434	-21 568 835	1,2	

TP2019	Toholammin kunta	TA2020	TA2021	TA2021 SOITEn	SU2022	SU2023	SU2024	SU2025	Muutos-% 2020-2021
	Verotulot								
7 962 296	- kunnallisvero	8 100 000	7 900 000	7 900 000	7 900 000	7 900 000	7 900 000	7 900 000	-2,5
593 689	- yhteisövero	650 000	650 000	650 000	650 000	650 000	650 000	650 000	0,0
760 402	- kiinteistövero	825 000	820 000	820 000	820 000	1 150 000	1 561 750	2 143 200	-0,6
9 316 387	Yhteensä	9 575 000	9 370 000	9 370 000	9 370 000	9 700 000	10 111 750	10 693 200	-2,1
	Valtionsuudet								
10 265 281	- yhdenputken valtionosuus	9 244 600	9 513 770	9 513 770	9 960 917	10 160 136	10 343 018	10 343 018	2,9
82 135	- opetus- ja kulttuuritoimi	106 000	237 490	237 490	237 490	237 490	237 490	237 490	124,0
	veromenetyskompensointi	1 813 000	1 961 000	1 961 000	1 961 000	1 961 000	1 961 000	1 961 000	8,2
	verotulojen maksulykkäyskompensointi		-50 600	-50 600					
10 347 416	Yhteensä	11 163 600	11 661 660	11 661 660	12 159 407	12 358 626	12 541 508	12 541 508	4,5
19 663 803	Verotulot ja valtionsuudet yhteensä	20 738 600	21 031 660	21 031 660	21 529 407	22 058 626	22 653 258	23 234 708	1,4
-95 837	Rahoituserät nett	-140 000	-132 000	-132 000	-132 000	-132 000	-132 000	-132 000	-5,7
249 729	VUOSIKATE	164 506	211 227	-497 203	-19 858	492 736	1 000 824	1 533 873	28,4
-797 342	Poistot ja arvonalennukset	-750 700	-714 570	-714 570	-775 000	-878 000	-990 000	-1 055 000	-4,8
-547 613	TILIKAUDEN TULOS	-586 194	-503 343	-1 211 773	-794 858	-385 264	10 824	478 873	-14,1
-203 458	Viemärlaitos tulos	-77 810	-203 895	-203 895	-191 575	-202 175	-201 825	-204 825	162,0
-751 071	Tulos kunta + VLL	-664 004	-707 238	-1 415 668	-986 433	-587 439	-191 001	274 048	6,5

4. RAHOITUSLASKELMA 2021

TP2019	Toholammin kunta	TA2020	TA2021	SU2022	SU2023	SU2024	SU2025
	Toiminnan rahavirta						
249 729	Vuosikate	164 506	211 227	-19 858	492 736	1 000 824	1 533 873
	Satunnaiset erät +/-						
	Tulorahoituksen korjausevät +/-						
249 729	Toiminnan rahavirta	164 506	211 227	-19 858	492 736	1 000 824	1 533 873
	Investoinnit						
-376 983	Käyttöomaisuusinvestoinnit	-2 353 500	-4 495 000	-2 825 000	-152 000	-200 000	-200 000
29 110	Rahoitusosuudet investointimenoihin (+)		405 000	275 000			
	Käyttöomaisuuden muutokset	47 000	1 500				
-347 873	Investoinnit netto	-2 306 500	-4 088 500	-2 550 000	-152 000	-200 000	-200 000
-98 144	Toiminnan ja investoinnin rahavirta	-2 141 994	-3 877 273	-2 569 858	340 736	800 824	1 333 873
	RAHOITUKSEN RAHAVIRTA						
	Antolainauksen muutokset						
	Antolainasaamisten muutokset						
	Antolainasaamisten muutokset	-2 237 785	-234 000				
	Antolainasaamisten muutokset	115 000	115 000	123 000	123 000	123 000	123 000
0	Antolainauksen muutos	-2 122 785	-119 000	123 000	123 000	123 000	123 000
	Lainakannan muutokset						
-323 650	Pitkäaikaisten lainojen muutokset	5 300 000	4 600 000	6 434 711			
1 301 340	Pitkäaikaisten lainojen muutokset	-554 800	-567 000	-4 567 000	-450 000	-450 000	-450 000
	Lyhytaikaisten lainojen muutokset						
977 690	Lainakannan muutos	4 745 200	4 033 000	1 867 711	-450 000	-450 000	-450 000
879 546	Vaikutus maksuvelvoitteisiin	480 421	36 727	-579 147	13 736	473 824	1 006 873

Lainojen kehitys ja taseen kertynyt yli-/alijäämä

TP2019	Toholammin kunta	TA2020	TA2021	SU2022	SU2023	SU2024	SU2025
13 888 204	Lainamäärä kunta	16 510 619	21 681 404	23 549 115	23 099 115	22 649 115	22 199 115
1 137 785	+ viemärlaitos	1 137 785					
15 025 989	Lainat koko kunta	17 648 404	21 681 404	23 549 115	23 099 115	22 649 115	22 199 115
	Taseen kertynyt yli-/alijäämä kunta+VLL						
450 805		-213 199	-920 437	-1 906 870	-2 494 309	-2 685 310	-2 411 262

5. INVESTOINTIOSA

Investointiohjelma 2021–2025

KUNTA HANKERYHMÄ	Kokonais kustannus arvio euroa	SU2021	SU2022	SU2023	SU2024	SU2025	Valtion osuus %
HALLINTO							
Osakkeet ja osuudet		200 000					
Maa-alueet, varaus		50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	
Dynasty10		25 000					
TEKNINEN							
Kaavateiden rakentaminen / kunnossapito		50 000	50 000	50 000	100 000	100 000	
Kiinteistöjen korjaus/kunnossapito		50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	
Pelastuslautakunnan investoinnit		20 000	10 000	2 000			
Hautakankaan kaatopaikan maisemointi	260 000	60 000					
Paloasema		900 000	215 000				40
Rekkaparkki		60 000					
SIVISTYS							
Kirkonkylän koulukeskus	5 190 000						
- uudisrakennus		1 560 000					
- Kuusiston koulun korjaus		200 000	1 640 000				
- liikenne- ja aluerakentaminen		220 000	10 000				
- irtokaluste ja AV-laite hankinnat		300 000					
Yleisurheilukenttä	1 550 000	750 000	800 000				30
- jääkiekkokaukalo siirto	50 000	50 000					
Kunta yhteensä		4 495 000	2 825 000	152 000	200 000	200 000	
Tulot, myyntituotot pelastustoimi		1 500					
Tulot, valtionosuudet		405 000	275 000				
KUNTA netto		4 088 500	2 550 000	152 000	200 000	200 000	0
VIEMÄRILIIKELAITOS		105 000	115 000	80 000	50 000	50 000	
Viemärilaitos kulut yhteensä		105 000	115 000	80 000	50 000	50 000	0
Tulot							
VIEMÄRILIIKELAITOS netto		105 000	115 000	80 000	50 000	50 000	0
Kunta ja liikelaitos netto yhteensä		4 193 500	2 665 000	232 000	250 000	250 000	0

Kuntatalouden ollessa tasapainossa vuosikatteella kyetään kattamaan poistot sekä investoinnit. Toholammin kunnan (sis. viemärilaitos) vuosikate v. 2021 on **205.032 euroa** ja poistot ovat **912.270 euroa**. Vuoden 2021 investoinnit joudutaan kattamaan lisälainanotolla.

6. LIIKELAITOKSET JA KONSERNIYHTIÖT

6.1 Viemäriiikelaytos

Vastuuhenkilö Viemäriiikelaytoksen toimitusjohtaja
Viemäriiikelaytoksen johtokunta

Toiminta-ajatus: Viemäriiikelaytos huolehtii asiakkaiden viemäriiikelayksien poisjohtamisesta ja käsittelystä. Palvelua tuotetaan ympäristön kannalta kestäväällä tavalla. Ydintehtävien lisäksi toimintoja kehitetään jatkuvasti.

Tavoitteet 2021

Tavoite	Mittari	Mittarin tavoitearvo
Jäteveden puhdistaminen	Puhdistamoiden ympäristöluvut	Puhdistamot täyttävät annetut raja-arvot
Verkoston kunnon parantaminen	Vuotovesipaikkojen kartoittaminen	Vuotovesimäärien väheneminen
Talouden tasapainottaminen	Osavuositarkastukset ja tilinpäätös	Tulos arvioitua parempi
Jätevesien käsittelyn toteuttaminen	Neuvottelut asiakkaiden kanssa ja kartoitukset mahdollisista yhteistyökumppaneista	Saadaan selvyys tulevaisuuden puhdistustarpeista (jätevesien määrät ja laatu) ja kokonaiskäsitely tulevastakin kulurakenteesta ja mahdollisista toteuttamismalleista.

Suunnitelmavuosien tavoitteet 2021–2025

Jäteveden puhdistamisen kustannukset tulevat nousemaan tulevaisuudessa, trendi on sama kaikkialla Suomessa. Tähän vaikuttaa mm. vanhenevan verkoston uusimistarve, jätevedenpuhdistamoiden korjaustarpeet, jatkuvasti nousevat käyttökustannukset ja tulevaisuudessa kiristyvät puhdistusvaatimukset. Uusimman väestöennusteen mukaan Toholammilla tulee olemaan 2040 asukasta enää 2253. Väestön vähenemiseen tulee varautua myös jäteveden puhdistamon osalta ja tarkastella veden käsittelyn tulevaisuutta Toholammilla. Jäteveden käsittelyratkaisuihin vaikuttavat tulevaisuudessa merkittävästi teollisuusasiakkaiden tekemät ratkaisut. Ratkaisua haetaan yhdessä teollisuusasiakkaiden kanssa. Vaihtoehtoina ovat laajemmat muutokset nykyvuotoisen toiminnan ympärillä tai jätevesien johtaminen muualle puhdistettavaksi.

Toholammin kirkonkylän verkostoa ei olla saneerattu tai tutkittu tarkemmin useisiin vuosiin. Tavoitteeksi tuleville vuosille asetetaan verkoston läpikäynti savukokein ja tarvittavien korjaustoimenpiteiden toteuttaminen. Verkoston investointitarpeita on vielä tässä vaiheessa hyvin vaikea arvioida, mutta vuoden päästä arvio tulevien vuosien korjaustarpeista on varmasti saatu luotua.

Investointiohjelma

Kohde	Kokonais- kustannusarvio euroa	Esitys 2021 ilman alv
Jätevesien käsittelyn toteuttaminen	60 000	10 000
Puhdistamoiden automatisointi	50 000	25 000
Puhdistamoiden rakenteet/laitteisto	50 000	20 000
Verkostotutkimukset / saneeraaminen	150 000	50 000
Yhteensä	310 000	105 000

Jätevesien käsittelyn toteuttaminen on jatkoa aikaisemmalle Vesikolmio/Kannus siirtolinjan suunnittelulle, mutta nimitykselle muutos, koska pohdintaa tulee laajentaa erilaisille yhteistyö ja toteuttamismalleille.

Puhdistamon automatisoinnin investoinneilla pyritään edistämään prosessien etä- ja kustannustehokasta ohjausta. Puhdistamoiden rakenteet ja laitteisto on suunnattu kriittisten osien uusimiseen ja korjaukseen. Verkostotutkimukset / saneeraaminen on varattu vuonna 2021 alkaviin laaja-alaisempiin verkostotutkimuksiin, joilla pyritään saamaan todellinen tilannekuva Toholammin ja Sykäräisen jätevesiverkoston tilasta. Alussa investointivaroja tullaan kohdentamaan tutkimuksen toteuttamiseen ja merkittävimpiin korjauskohteisiin.

Tunnusluvut

Henkilöstö	TP 2019	TA 2020	TA 2021
Vakinaiset virkasuhteiset	1	1	1
Vakinaiset työsuhteiset	1	1	1
Yhteensä	2	2	2

Viemäri liikelaitos	TP2019	TA2020	SU2021	Muutos 20>21	Muutos-%
TULOSLASKELMA					
LIIKEVAIHTO	488 984	579 000	483 800	95 200	-16,40
Valmiiden ja keskeneräist.tuot					
Liiketoiminnan muut tuotot	15	0	25	-25	0,00
Materiaalit ja palvelut					
Aineet, tarvikkeet ja tavara					
Ostot tilik.aikana	-107 157	-116 850	-126 250	9 400	-8,00
Palvelujen ostot	-265 769	-206 250	-214 600	8 350	-4,00
	116 073	255 900	142 975	112 925	44,10
Henkilöstökulut					
Palkat ja palkkiot	-102 066	-112 400	-115 200	2 800	-2,50
Henkilösivukulut					
Eläkekulut	-17 968	-19 140	-19 560	420	-2,20
Muut henkilösivukulut	-2 784	-4 480	-3 810	-670	15,00
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman muk. poistot	-167 703	-167 990	-197 700	29 710	-17,70
Liiketoiminnan muut kulut	-12 971	-15 700	-2 100	-13 600	86,60
LIIEKEYLIJÄÄMÄ (-ALIJÄÄMÄ)	-187 418	-63 810	-195 395	131 585	-206,20
Rahoitustuotot ja -kulut					
Muut rahoitustuotot	58	0	0	0	0,00
Muille maks.korkokulut	-15 639	-13 500	-8 000	-5 500	40,70
Muut rahoituskulut	-459	-500	-500	0	0,00
YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	-203 458	-77 810	-203 895	126 085	-162,00

VIEMÄRILIIKELAITOS	TP2019	TA2020	SU 2021	SU2022	SU2023	SU2024	SU 2025
KÄYTTÖTALOUS							
Tuotot	488 999	579 000	483 825	483 825	483 825	483 825	483 825
Kulut	-508 714	-474 820	-481 520	-470 400	-475 000	-474 650	-474 650
Netto ennen poistoja	-19 715	104 180	2 305	13 425	8 825	9 175	9 175
Poistot yht	-167 703	-167 990	-197 700	-200 000	-211 000	-211 000	-214 000
Netto	-187 418	-63 810	-195 395	-186 575	-202 175	-201 825	-204 825
TULOSLASKELMAOSA							
Rahoitus- ja korkotuotot	58						
Rahoitus- ja korkokulut	-16 098	-14 000	-8 500	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
TULOSLASKELMAOSA NETTO	-16 040	-14 000	-8 500	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
INVESTOINTIOSA							
Investointihankinnat	-248 082	-180 000	-105 000	-115 000	-80 000	-50 000	-50 000
Rahoitusosuudet							
Investoinnit netto	-248 082	-180 000	-105 000	-115 000	-80 000	-50 000	-50 000
RAHOITUS							
Lainojen lisäys		2 237 785					
Lainojen lyhennys	-231 110	-1 252 785	-115 000	-115 000	-115 000	-115 000	-115 000
Lyhy aikaisten lainojen muutos	560 000	-1 100 000	230 000				
Rahoitus netto	328 890	-115 000	115 000	-115 000	-115 000	-115 000	-115 000
Yhteensä	45 053	-204 820	3 805	-221 575	-191 175	-160 825	-160 825

Viemäriiikelayoksen maksuvalmius on huono. Mikäli tilikaudella ei onnistuta taksamuutoksilla ja toiminnan muutoksilla parantamaan suunnitelmassa 2021 olevaa tulosta niin joudutaan ottamaan lisää lainaa.

6.1.1. Kunta ja viemäriiikelayos yhteensä

TULOSLASKELMA	Kunta TA2021	Liikelayos TA2021	Keskinäinen eliminointi		Kunta ja liikelayos yhteensä
			Kunta	Liikelayos	
Kunta + liikelayos					
VARSINAINEN TOIMINTA					
Toimintatuotot	7 561 105	483 825	-14 500		8 030 430
Toimintakulut	-28 249 538	-481 520		14 500	-28 716 558
Toimintakate	-20 688 433	2 305	-14 500	14 500	-20 686 128
Verotulot	9 370 000				9 370 000
Valtionosuudet	11 661 660				11 661 660
Rahoituserät netto	-132 000	-8 500	-8 000	8 000	-140 500
Vuosikate	211 227	-6 195	-22 500	22 500	205 032
Poistot ja arvonalentumise	-714 570	-197 700			-912 270
Tilikauden tulos	-503 343	-203 895	-22 500	22 500	-707 238
RAHOITUSLASKELMA					
Vuosikate	211 227	-6 195	-22 500	22 500	205 032
Investointien rahavirta					
Käyttöomaisuusinvestoinn	-4 495 000	-105 000			-4 600 000
Rahoitusosuudet investoi	405 000				405 000
Pysyvien vastaavien hyöd	1 500				1 500
Investoinnit netto	-4 088 500	-105 000			-4 193 500
Toiminnan ja investointi	-3 877 273	-111 195	-22 500	22 500	-3 988 468
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäy	-234 000				-234 000
Antolainasaamisten väh	115 000		-115 000		0
Antolainauksen muutok	-119 000		-115 000		-234 000
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen li	4 600 000				4 600 000
Pitkäaikaisten lainojen v	-567 000	-115 000		115 000	-567 000
Lyhytaikaisten lainojen muut		230 000			230 000
Lainakannan muutokset	4 033 000	115 000	0	115 000	4 263 000
Vaikutus maksuvalmiuteer	36 727	3 805	-137 500	137 500	40 532

6.2 Kiinteistö Oy Toholammin vuokratilat (100 %)

Vastuhenkilö Toimitusjohtaja

Kiinteistöyhtiön hallitus

Toiminta-ajatus: Omistaa ja hallita Toholammin kunnassa vuokratilakiinteistöjä sekä vuokrata niiden huonetiloja. Vuokraus tapahtuu omakustannusperiaatteella.

Tavoitteet 2021

Tavoite	Mittari	Mittarin tavoitearvo
Toimintaedellytykset mahdollis-tava tulo-rahoitus	Käyttöaste	>75 % (90 %)
Asukkaiden tarpeisiin vastaava vuokrataso ja asuntokanta	Asukkaiden vaihtuvuus	< 25 %
Onnistunut asukasvalinta ja riskinhallinta vuokrasuhteissa	Luottotappioiden määrä	< 2.500 €

Suunnitelmavuosien tavoitteet 2021–2025

- Kiinteistöjen ylläpidon kehittäminen suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti.
- Sähköisten työkalujen ja asiointimahdollisuuksien ottaminen käyttöön.
- Tuulivoimarakentamisen luomaan väliaikaisen asuntokysynnän hyödyntäminen.
- Asuntokannan pienentäminen ja peruskorjausten käynnistäminen 2023–2025

Tunnusluvut

Suorite	TP2019	TA2020	TA2021
Vuokrattavia asuntoja	134	134	134
Asuntojen käyttöaste	66,3	75	70
Vuokrahakemuksia (yhteishaku kunnan asuntojen kanssa)	66	100	90
Keskivuokra €/m ²	8,56	8,56	8,56
Taloyhtiöltä asunnon saaneet ruokakunnat	28	50	50

KOY Toholammin Vuokratalot TP2019 TA2020 TA2021 SU2022 SU2023 SU2024 SU2025
TUOSLASKELMA

KIINTEISTÖN TUOTOT

Vuokrat	481 743	525 000	500 000	515 000	530 000	545 000	560 000
Käyttökorvaukset	14 692	37 500	20 000	22 000	24 000	26 000	28 000
Muut kiinteistön tuotot	52 150	52 000	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000
	548 585	614 500	570 000	587 000	604 000	621 000	638 000

LUOTTOTAPPIOT JA OIKAISUERÄT

KIINTEISTÖN HOITOKULUT	-408 627	-399 350	-429 050	-420 000	-420 000	-420 000	-420 000
KÄYTTÖKATE/HOITOKATE	141 473	213 150	142 450	168 500	185 500	202 500	219 500
Rahoitustuotot ja kulut	-18 669	-17 500	-20 000	-19 000	-18 000	-17 000	-16 000

Poistot ja arvonalentumiset	-180 576	-180 576	-180 576	-180 576	-180 576	-180 576	-180 576
Tilinpäätössiirrot							
TILIKAUDEN TULOS	-57 772	15 074	-58 126	-31 076	-13 076	4 924	22 924

6.3 Toholammin Energia Oy (96,66 %)

Vastuuhenkilö Toimitusjohtaja Toni Mäki-Asiala

Toholammin Energia Oy:n hallitus

Toiminta-ajatus: Tuottaa ympäristöystävällistä energiaa ja kehittää Toholampia.

Tavoitteet 2021

Tavoite	Mittari	Mittarin tavoitearvo
Markkinoinnin lisääminen	Mainostaminen + esilläolo + osallistuminen tapahtumiin	- 1 Somejulkaisu / viikko - Tiensimainos pystyyn - 1 tapahtumakäynti / kk
Myyntityön lisääminen	Lämpötarjousten määrä	- 2 kpl / kk
Energiätehokkuuden parantaminen	- KL-verkosto hyötysuhde - Laitoksien hyötysuhde	- + 0,5 % - + 1,0 %

Vuoden 2021 aikana meillä on tavoitteena lisätä markkinointityötä, pienentää kaukolämpöverkoston häviöitä ja laitoksien omakäyttöenergian kulutusta.

Kokeilemme erilaisia polttoaineratkaisuja ja visioimme nykyisestä poikkeavan energiantuotanto – ja toimintamallin yhtiöllemme.

Liikevaihto putoaa mahdollisesti alle 1,2 m€ pienentyvän lämmönmyyntimäärän ja heikon sähkön hinnan vuoksi. Liikevaihdon kehitys riippuu asiakkaidemme energiankulutuksesta, uusien asiakkaiden liittymisistä ja sähkön pörssihinnasta.

Yhteistyötä paikallisten yritysten kanssa kehitetään ja syvennetään entisestään.

Henkilöstö	TP 2019	TA 2020	TA 2021
Vakinaiset työsuhteiset	3,5	3	3
Määräaikaiset työsuhteiset		0,25	0,25
Tilapäiset			

Suunnitelmavuosien tavoitteet 2021–2025

Hyödyntää omaa ja Toholammin potentiaalia edellisiä vuosia paremmin. Lisätä lämmön myyntiä 10 000 MWh, parantaa tuotannon hyötysuhdetta 10 % ja kaukolämpöverkoston hyötysuhdetta 2 %.

Riskienarviointi

Toholammin Energian hallitus on arvioinut liiketoimintansa riskejä ja kehitystä viimeksi syksyllä 2019. Tappiollisesta tuloksesta huolimatta lämmön hintaa ei nosteta, koska se heikentäisi yrityksen asemaa lämmitysmarkkinoilla.

Savukaasupesuri-investointia on suunniteltu voimalaitoksen energiatehokkuuden parantamiseksi ja talouden tasapainottamiseksi. Investointi vaatii toteutuakseen positiivisen näkymän lämmönmyynnin kehittymiselle tuleville vuosille.

15.10.2020							
Toholammin Energia Oy	TP2019	TA2020	TA2021	SU2022	SU2023	SU2024	SU2025
TULOSLASKELMA							
Liikevaihto	1 292 931	1 258 112	1 190 263	1 250 000	1 830 000	1 890 000	1 890 000
Liiketoiminnan muut tuotot	300	150	150	150			
Materiaalit ja palvelut	-769 262	-758 156	-680 791	-650 000	-953 156	-953 156	-953 156
Henkilöstökulut	-229 739	-206 106	-207 971	-207 971	-216 000	-216 000	-216 000
Poistot ja arvonalentumiset	-292 989	-290 648	-270 482	-270 482	-383 000	-376 000	-376 000
Liiketoiminnan muut kulut	-130 235	-105 679	-123 254	-100 000	-110 000	-110 000	-110 000
Liikevoitto (-tappio)	-128 994	-102 327	-92 085	21 697	167 844	234 844	234 844
Rahoitustuotot ja -kulut	-20 972	-22 419	-20 891	-20 890	-25 000	-25 000	-24 999
Tulos	-149 965	-124 746	-112 975	808	142 844	209 844	209 845

6.4 Toholammin kehitys Oy

Vastuhenkilö Toimitusjohtaja

Toholammin kehitys Oy:n hallitus

Toiminta-ajatus: Toholammin kehitys Oy tuottaa toimitila- ja rahoituspalveluita sekä muita elinkeinojen kehittämiseen liittyviä palveluita Toholammin yritystoiminnan tarpeisiin elinkeino-ohjelman ja vuosisuunnitelman mukaisesti.

Tavoitteet 2021

Tavoite	Mittari	Mittarin tavoitearvo
Toimitilojen vuokrausaste ja tuotto	Vuokrausaste Tuotto €	100 % Budjetoitu tuotto
Sijoitustoiminnan tuotto	Tuotto €	Budjetoitu tuotto
Uudet sijoitukset ja omistukset	Yritysten laina ja pääomarahoitus	200 000 €
Aloittavien ja toimivien yrityksen aktivointi ja kehittäminen	Osallistuvien yritysten #	25
Uudet sijoittuvat yritykset	Sijoittuvien yritysten # (liikevaihto > 0,5 M€ tai työllistävyys > 5 henkilöä)	1/vuosi

Suunnitelmavuosien tavoitteet 2021–2025

Toimitilavuokraus: Toimitilojen vuokrausasteen ja tuoton varmistaminen. Toimitilojen hoito- ja ylläpitokulujen hallinta ennakoivan kiinteistöhoidon avulla.

Sijoitustoiminta: Sijoitustoiminnan tuotto, uudet sijoituskohteet ja omistukset. Biotalouden ja uusien innovaatioiden edistäminen.

Yritysten aktivointi ja osaamisen kehittäminen: Yhteistoimin kunnan kanssa tuetaan uuden yritystoiminnan syntymistä kuntaan, yritysten osallistuminen yrittäjyyttä, elinkeinoja ja toimialoja koskeviin tilaisuuksiin, suurhankkeisiin valmistautuminen, yritystenvälinen yhteistyö, tarjous- ja muun osaamisen kehittäminen. Ikääntyvien yrittäjien yritysten elinkelpoisuuden kehittäminen, jotta yritykset säilyisivät ja omistajanvaihdokset olisivat mahdollisia. Maatalouden vapautuvien tuotantotilojen kartoitus ja uusien käyttötarpeiden löytäminen.

Sijoittuvat yritykset: Tuulipuistorakentamiseen ja ylläpitoon osallistuvat sijoittuvat yritykset, muut sijoittuvat yritykset

Henkilöstö	TP 2019	TA 2020	TA 2022
Vakinaiset työsuhteiset	1	1	1
Määräaikaiset työsuhteiset	1		
Tilapäiset			

Toke Oy:llä on palkattu toimitusjohtaja. Mahdollisiin hankkeisiin palkataan tarpeen mukaa määräaikaisia projektipäälliköitä/projektityöntekijöitä/asiiantuntijoita. Kunta ostaa yritysneuvonnan Kaustisen seutukunnalta.

TALOUSARVIO	TP 2019	TA 2020	TA 2021	SU 2022	SU 2023	SU 2024	SU 2025
Liikevaihto	374 844	390 000	380 000	380 000	380 000	380 000	380 000
+ Liiketoiminnan muut tuotot	5 000	55 000	0	0	0	0	0
- Materiaalit ja palvelut	-5 650	-30 000	0	0	0	0	0
- Muuttuvat henkilöstökulut	0	0	0	0	0	0	0
- Muut muuttuvat kulut	-4	-8 000	0	0	0	0	0
Myyntikate	374 191	407 000	380 000	380 000	380 000	380 000	380 000
- Kiinteät henkilöstökulut	-71 327	-105 700	-72 500	-72 500	-72 500	-72 500	-72 500
- Liiketoiminnan muut kulut	-82 802	-112 000	-92 000	-95 000	-97 500	-100 000	-102 500
Käyttökate	220 061	189 300	215 500	212 500	210 000	207 500	205 000
-Poistot ja arvonalentumiset	-183 301	-183 300	-175 500	-175 500	-175 500	-175 500	-172 000
= Liikevoitto	36 760	6 000	40 000	37 000	34 500	32 000	33 000
+/- Rahoitustuotot ja -kulut	22 784	15 000	19 000	14 000	8 000	25 000	16 000
= Tilikauden voitto/tappio	59 545	21 000	59 000	51 000	42 500	57 000	49 000
INVESTOINNIT	0	0	0	0	0	0	0

Vuoden 2021 budjetti perustuu nykyisten tilojen vuokraamiseen. Liiketoiminnan muita tuloja ei ole budjetoitu, koska käynnissä olevia tai käynnistyviä hankkeita ei ole tiedossa. Kunnan oletetaan osallistuvan mahdollisiin kuntarahoitusta vaativien kehittämishankkeiden kuntaosuuksien rahoitukseen.

Kiinteät henkilökulut koostuvat toimitusjohtajan ja mahdollisten hankkeiden henkilöstönpalkkuluista. Liiketoiminnan muissa kuluissa on varauduttu vuosittaiseen vähäiseen korjauskustannusten nousuun. Kiinteistöjen korjausinvestointeja ei ole suunnitteilla vuodelle 2021.

Matalan korkotason vallitessa pitkäaikaisten lainojen korkokulut pysyvät alhaalla. Yritysrahoituksen tuotot pienenevät ilman uusia sijoituksia.